

MIĘDZYNARODOWY ZWIĄZEK SPÓŁDZIELCZY

PROJEKT NA DEKADĘ SPÓŁDZIELCZĄ

STYCZEŃ 2013

PROJEKT NA DEKADĘ SPÓŁDZIELCZĄ

Niniejszy dokument został napisany pod kierunkiem Grupy Roboczej ds. Planowania Międzynarodowego Związku Spółdzielczego przez Cliffa Millsa i Willa Daviesa z Centrum na rzecz Towarzystw Wzajemnych i Przedsiębiorstw Należących do Pracowników (Centre for Mutual and Employee-Owned Business) Uniwersytetu Oxford.

CZŁONKOWIE GRUPY ROBOCZEJ DS. PLANOWANIA:

Dama Pauline Green
*Prezydent, Międzynarodowy
Związek Spółdzielczy*

Mark Craig
Co-operative Group (UK)

Zhang Wangshu
*All China Federation of Supply and
Marketing Co-operatives (Chiny)*

Stéphane Bertrand
Desjardins (Kanada)

Nelson Kuria
CIC Insurance Group (Kenia)

CLIFF MILLS

Cliff Mills zajmuje się prawem i zarządzaniem spółdzielni, towarzystw wzajemnych oraz organizacji opartych na członkostwie. Jest autorem statutów wielu głównych spółdzielczych towarzystw handlowych w Wielkiej Brytanii, a także aktywnie pracował nad stworzeniem nowych modeli spółdzielni i towarzystw wzajemnych dla usług publicznych. Odegrał ważną rolę w rozwoju prawa spółdzielczego w Wielkiej Brytanii.

Jest starszym pracownikiem naukowym w oksfordzkim Centrum na rzecz Towarzystw Wzajemnych i Przedsiębiorstw Należących do Pracowników, jak również wicedyrektorem Mutuo oraz konsultantem w Capsticks Solicitors LLP i Cobbetts LLP.

DR WILL DAVIES

Will jest wykładowcą w Centrum Metodologii Interdyscyplinarnej Uniwersytetu Warwick. Przedmiotem jego pracy naukowej jest socjologia ekonomiczna i ekonomia polityczna. Jest autorem wielu publikacji na temat mutualizmu, na przykład Reinventing the Firm (Demos 2009), Bringing Mutualism Back into Business (Policy Network, 2010) oraz All of Our Business (Employee Ownership Association, 2012). Regularnie bierze udział w debatach medialnych i politycznych dotyczących własności i mutualizmu, oraz pisze dla The Financial Times, The New Statesman, Prospect, BBC oraz The New Left Review.

Do września 2012 r. Will był Dyrektorem Akademickim Centrum na rzecz Towarzystw Wzajemnych i Przedsiębiorstw Należących do Pracowników. Obecnie stanowisko to zajmuje dr Ruth Yeoman, która pomogła ukończyć Projekt na Dekadę Spółdzielczą.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	01
CEL DOKUMENTU	03
STRESZCZENIE STRATEGII	04
ROZDZIAŁ 1 Udział	07
ROZDZIAŁ 2 Trwałość	13
ROZDZIAŁ 3 Tożsamość	19
ROZDZIAŁ 4 Ramy prawne	25
ROZDZIAŁ 5 Kapitał	31
PODSUMOWANIE	35
PRZYPISY	39
DEKLARACJA SPÓŁDZIELCZEJ TOŻSAMOŚCI	41

WSTĘP

W roku 2009 Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych ogłosiło rok 2012 Międzynarodowym Rokiem Spółdzielczości¹.

Obecnie, w drugiej połowie 2012 r., po pięciu latach zawirowań finansowych, bardziej rozwinięte gospodarki świata pozostają w stanie kryzysu, z którego nadal nie ma jasnego wyjścia, a gospodarki rozwijające się mają problemy w osiągnięciu Milenijnych Celów Rozwoju. Rządy wielu krajów zmniejszają wydatki na sprawy społeczne i publiczne, czyniąc obywateli jeszcze bardziej podatnymi na zawirowania ekonomiczne. W innych krajach powiększają się różnice społeczne, wynikające z radykalnej zmiany sił gospodarczych. Być może przesunięcie globalnych sił z Zachodu na Wschód jest oczywiste, ale nadal nie wiadomo, jak zreformowane zostaną instytucje polityczne, aby walczyć z niepokojami społecznymi, stagnacją gospodarczą i niepewną przyszłością.

W tej niepewności, spółdzielnie mogą dać obywatelom we wszystkich krajach świata nadzieję i jasność, jaki kierunek obrać. Wśród różnych modeli przedsiębiorstw, to właśnie spółdzielnie poddają środki gospodarcze demokratycznej kontroli.

Model spółdzielczy jest wydajnym komercyjnie i efektywnym

MIĘDZYNARODOWY ROK SPÓŁDZIELCZOŚCI 2012

„Spółdzielnie przypominają społeczności międzynarodowej, że możliwe jest jednoczesne dążenie do rentowności ekonomicznej i odpowiedzialności społecznej”
Ban Ki-moon, Sekretarz Generalny ONZ

Cele ONZ dla Międzynarodowego Roku Spółdzielczości:

- Zwiększenie świadomości publicznej na temat spółdzielni i ich wkładu w rozwój społeczno-ekonomiczny oraz osiągnięcie Milenijnych Celów Rozwoju.
- Promowanie zakładania i rozwoju spółdzielni.
- Zachęcanie rządów do opracowania polityk, ustaw i regulacji sprzyjających zakładaniu, rozwojowi i stabilności spółdzielni.

sposobem prowadzenia przedsiębiorstwa, który uwzględni szeroki zakres ludzkich potrzeb, ramy czasowe i wartości w procesie podejmowania decyzji.

Jest to historyczny moment szansy dla sektora spółdzielczego. Kiedy instytucje polityczne w wielu krajach z wysiłkiem starają się nadać za gwałtownie

„rzadko kiedy argumenty na korzyść spółdzielni były tak mocne”

Jest to podejście, które sprawdza się zarówno na małą, jak i dużą skalę. Sektor spółdzielczy ma zasięg światowy i zapewnia miliony miejsc pracy. Spółdzielnie rozwijają indywidualne zaangażowanie, mogą budować pewność siebie i odporność, a także tworzą kapitał społeczny. Instytucje spółdzielcze zapewniają długoterminowe bezpieczeństwo; są trwałe, zrównoważone i odnoszą sukcesy.

zmieniającym się światem, ważne jest, aby obywatele byli coraz bardziej zaradni, przedsiębiorczy i bardziej ze sobą współpracowali, aby móc stawić czoła nieuniknionym wyzwaniom społecznym i środowiskowym. Rzadko kiedy argumenty na korzyść spółdzielni były tak mocne, jak w roku 2012. Jeżeli jednak w ciągu najbliższych kilku lat nie zostaną podjęte konkretne działania, stracimy swoją szansę.

Do roku 2020 zwiększy się poziom biedy, pogorszy się i tak już trudna sytuacja ludzi młodych, a globalne ocieplenie będzie miało jeszcze większy wpływ na życie codzienne. Do roku 2020 musimy być w stanie spojrzeć na rok 2012, jako punkt zwrotny dla idei spółdzielczej i dostrzec jego wkład w zapewnianie ludziom bezpieczeństwa, dobrobytu i szczęścia.

- Spółdzielnie mają **1 miliard członków** na całym świecie
Worldwatch institute, Vital Signs publication, 22/2/2012
- Potrzeby konsumenckie w **67% gospodarstw rolnych** w Indiach pokrywane są przez spółdzielnie
ILO (2011) Co-operatives for people centered rural agriculture
- 40% afrykańskich gospodarstw domowych należy do spółdzielczości
- W 2010 r. roczny łączny obrót 300 największych spółdzielni wyniósł 2 biliony dolarów amerykańskich
World Co-operative Monitor: Exploring the Co-operative Economy 2012

CEL NINIEJSZEGO DOKUMENTU

Wstępna wersja niniejszego dokumentu została przedstawiona Zgromadzeniu Ogólnemu Międzynarodowego Związku Spółdzielczego (ICA) w Manchesterze w październiku 2012 r. Następnie została skomentowana i przedyskutowana (a komentarze i wyniki dyskusji zostały uwzględnione w poprawionej wersji dokumentu), po czym Projekt na Dekadę Spółdzielczą został zatwierdzony przez Zgromadzenie Ogólne. Dokument został wydany w wersji końcowej.

Celem Zgromadzenia Ogólnego jest, aby Międzynarodowy Rok Spółdzielczości ogłoszony przez ONZ był początkiem ogólnoświatowej kampanii, która przeniesie spółdzielczy model prowadzenia przedsiębiorstwa na nowy poziom. Ambitnym planem zawartym w Projekcie – „Wizja 2020” – jest, aby do roku 2020 spółdzielcza forma biznesu stała się:

- Liderem w osiąganiu stabilności ekonomicznej, społecznej i środowiskowej
- Modelem preferowanym przez ludzi
- Najszybciej rozwijającą się formą przedsiębiorstwa

„Międzynarodowy Rok Spółdzielczości stał się punktem centralnym dla całego sektora”

Wizja 2020 opiera się na osiągnięciach Międzynarodowego Roku Spółdzielczości i odporności na kryzys, jaką wykazał ruch spółdzielczy. Realizując strategię zawartą w Projekcie chcemy, aby lata 2011-2020 stały się Spółdzielczą Dekadą zdecydowanego rozwoju.

Międzynarodowy Rok Spółdzielczości stał się punktem centralnym dla całego sektora. Zwiększył poczucie wspólnego celu, o czym świadczy szereg działań i uroczystości organizowanych w Międzynarodowym Roku, liczne międzynarodowe konferencje i szczyty, które odbywały się na całym świecie, a których wynikiem były uzgodnione deklaracje², a także szerokie użycie wspólnego logo Międzynarodowego Roku 2012 przez spółdzielnie na całym świecie. Międzynarodowy Rok podniósł także profil spółdzielni, poza sektorem spółdzielczym, w społeczeństwie obywatelskim, wśród rządów oraz jednostek międzyrządowych.

Są to znaczące osiągnięcia, ale muszą być rozpatrywane w kontekście dominujących trendów, które przez pewien czas mogą kształtować nasze polityki, społeczeństwa i gospodarki³. Do najważniejszych Globalnych Trendów należą m.in.:

- Degradacja środowiska i zmniejszenie zasobów
- Niestabilny sektor finansowy
- Rosnąca nierówność
- Rosnące braki w zarządzaniu
- Młode pokolenie pozornie pozbawione praw obywatelskich
- Utrata zaufania do organizacji politycznych i gospodarczych

Spółdzielnie już znacząco przyczyniają się do zmniejszenia tych palących globalnych problemów. Jednak przy odpowiednim wsparciu i większemu zrozumieniu oraz uznaniu, mogłyby zrobić jeszcze więcej. Dlatego jesteśmy przekonani, że należy priorytetowo potraktować zwiększenie wiedzy ludzi o spółdzielczej formie przedsiębiorstwa, zapewnienie ludziom narzędzi i wsparcia w zakładaniu, finansowaniu i rozwijaniu spółdzielni oraz usuwanie barier dla spółdzielni.

W związku z powyższym, celem niniejszego dokumentu jest opracowanie Projektu na Dekadę Spółdzielczą i wytyczenie jasnego kierunku działań na najbliższe lata. Realizacja założeń Projektu stanowi największe wyzwanie zarówno dla ICA, jak i jednostek narodowych, grup sektorowych, towarzystw spółdzielczych oraz indywidualnych członków.

STRESZCZENIE STRATEGII

Punktem wyjściowym dla strategii dla przyszłości globalnego ruchu spółdzielczego jest mocne twierdzenie, którym spółdzielnie dzielą się ze światem: mianowicie, że ich sposób prowadzenie przedsiębiorstwa jest lepszy i przynosi większą równowagę w gospodarce światowej, niż obecna dominacja jednego modelu.

- Spółdzielnie są lepsze, ponieważ poprzez własność umożliwiają ludziom **udział**⁴, co z natury czyni ich bardziej zaangażowanymi, bardziej produktywnymi, bardziej potrzebnymi i bardziej pasującymi do dzisiejszego świata. Celem jest zwiększenie poziomu udziału w członkostwie i zarządzaniu.
- Spółdzielnie są lepsze, ponieważ ten model przedsiębiorstwa tworzy większą **trwałość** gospodarczą, społeczną i środowiskową.
- Spółdzielnie są lepsze, ponieważ ten model przedsiębiorstwa stawia ludzi w centrum gospodarczego procesu decyzyjnego i daje większe poczucie gry fair play w gospodarce globalnej. Celem jest rozwinięcie naszego zewnętrznego wizerunku.

Rozdziały 1 (Udział) i 2 (Trwałość) wyjaśniają, dlaczego spółdzielnie oferują lepszy sposób prowadzenia przedsiębiorstwa. Rozdział 3 efektywnie przedstawia spółdzielczą propozycję na obecne czasy: mianowicie, czym jest spółdzielnia i jakie są jej cechy charakterystyczne lub „sedno”.

- Rozpatrywane jest to przez pryzmat **tożsamości** – zdefiniowanej przez podstawowe wartości i zasady spółdzielcze oraz potrzeby wyrażone w zdecydowany i charakterystyczny sposób po to, żeby mieć pewność, że spółdzielnie są dostrzegane i rozumiane przez wszystkich

od polityków, do zwykłych obywateli. Zatem celem jest opracowanie przesłania spółdzielczego i zapewnienie spółdzielczej tożsamości.

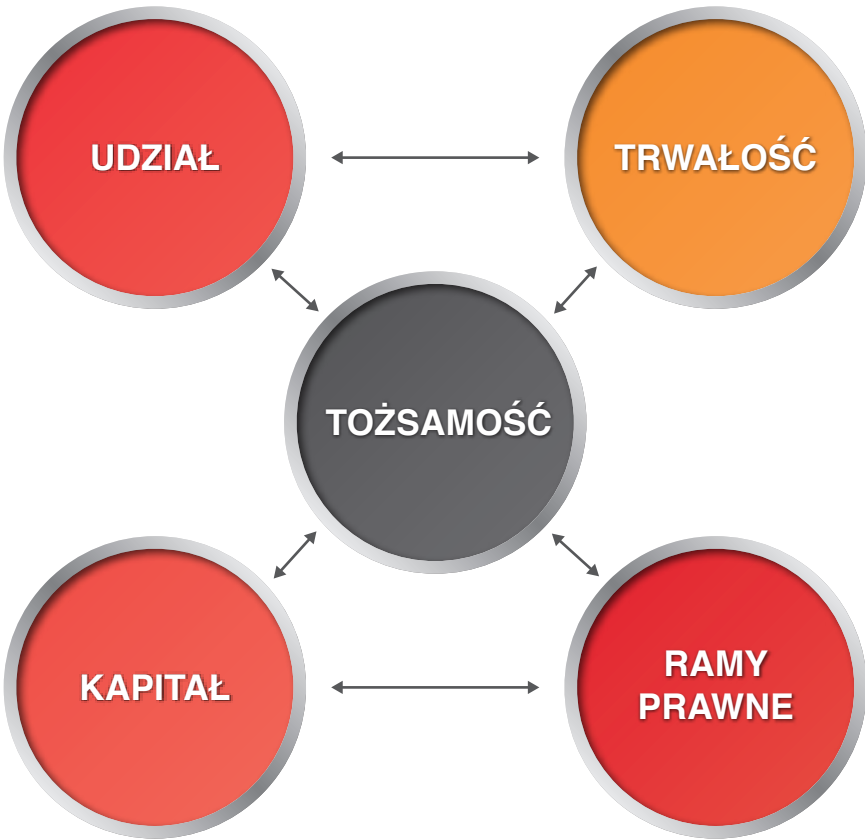
Po dokładnym ustaleniu wewnętrznej i trwałej wartości modelu spółdzielczego oraz określeniu charakterystycznej tożsamości spółdzielczej i opisanu propozycji, uwaga skupia się na rozdziałach 4 i 5, na tym, co ułatwia lub utrudnia działalność spółdzielni.

- Spółdzielnie osadzone są w **ramach prawnych**. Ramy te odgrywają istotną rolę dla rentowności i istnienia spółdzielni. Projekt na Dekadę Spółdzielczą dąży do

zapewnienia ram prawnych sprzyjających rozwojowi spółdzielni.

- Spółdzielnie potrzebują **kapitału**, aby mogły powstawać i się rozwijać. Celem jest zapewnienie odpowiedniego kapitału spółdzielczego, przy jednoczesnym zagwarantowaniu kontroli członkowskiej.

Jest to pięć połączonych ze sobą i zazębiających się obszarów tematycznych strategii Projektu na Dekadę Spółdzielczą, które mogą zostać przedstawione w następujący sposób:

W celu osiągnięcia Wizji 2020, strategia Projektu na Dekadę Spółdzielczą skupia się na pięciu głównych, połączonych ze sobą obszarach tematycznych, dla których opracowano odpowiednie strategie realizacji. Najważniejsze działania dla ICA, organizacji członkowskich ICA oraz całego sektora spółdzielczego są następujące:

- 1 Zwiększenie **udziału** w członkostwie i zarządzaniu
- 2 Uczynienie spółdzielni twórcami **trwałości**
- 3 Opracowanie przesłania spółdzielczego i zapewnienie spółdzielczej **tożsamości**
- 4 Zapewnienie **ram prawnych** sprzyjających rozwojowi spółdzielni
- 5 Zapewnienie odpowiedniego **kapitału** spółdzielczego, przy jednoczesnym zagwarantowaniu kontroli członkowskiej

Każdy z powyższych obszarów tematycznych przedstawia priorytetowe obszary działalności dla ICA, organizacji członkowskich ICA i całego sektora spółdzielczego. Każdy z rozdziałów niniejszego dokumentu kończy się propozycjami działań, które mogą zostać podjęte, aby osiągnąć wyznaczone cele. W gestii ICA, Rady ICA, organizacji członkowskich, regionów, organizacji sektorowych i sieci leży podjęcie decyzji, jakie działania należy przeprowadzić, aby zrealizować Strategię, a także, aby regularnie oceniać postęp i wpływ szerokiego zakresu czynników, w tym czynników społecznych, środowiskowych i ekonomicznych. Dzięki współpracy nad tymi zagadnieniami społeczność spółdzielcza może wspólnie dążyć do osiągnięcia Wizji 2020.

Intencją jest, aby po zakończeniu Międzynarodowego Roku Spółdzielczości, Projekt na Dekadę Spółdzielczą zapewnił ICA i organizacjom członkowskim ICA jasny cel dla przyszłej działalności, poparty ambitnymi celami.

1. UDZIAŁ

„ZWIĘKSZYĆ UDZIAŁ W CZŁONKOSTWIE I ZARZĄDZANIU”

Demokratyczny udział członków jest dobrze znaną cechą spółdzielczego modelu przedsiębiorstwa oraz głównym elementem tego, co odróżnia spółdzielnie od przedsiębiorstw należących do inwestorów.

Każdy członek spółdzielni ma w niej do odegrania rolę, która wykracza poza podstawowe relacje gospodarcze klienta, pracownika lub producenta. Wszyscy członkowie są właścicielami swojej spółdzielni i poprzez demokratyczne ustalenia mają swój udział w zarządzaniu. Każdy z nich ma prawo do informacji, prawo głosu i prawo reprezentacji. W Projekcie na Dekadę Spółdzielczą używamy słowa „udział”, jako skrótu odnoszącego się do wymienionego powyżej zestawu praw.

Istnieją dowody na to, że dając konsumentom i pracownikom prawo głosu wewnątrz organizacji, tworzy się lepsze, bardziej inteligentne i elastyczne formy przedsiębiorstwa⁶. Spółdzielnie konsumenckie i pożyczkowe zmniejszają biedę i mają wkład w rozwój umiejętności, edukację oraz równouprawnienie płci⁷.

Wyższy poziom zaangażowania pracowników i bardziej efektywny proces decyzyjny osiągane są poprzez członkostwo pracowników, ponieważ struktury demokratyczne charakterystyczne dla spółdzielni sprawiają, że indywidualny udział skutkuje realnym wpływem na przedsiębiorstwo, poprzez demokratycznie przyznane uprawnienia. Spółdzielcza tradycja demokratycznego udziału w miejscu pracy umożliwia ludziom rozwój umiejętności i zaufania dla udziału w swoich społecznościach⁸. Spółdzielnie są miejscami, gdzie uczy się, w jaki sposób uczestniczyć w demokratycznym procesie decyzyjnym i dzięki temu generują dobro publiczne wykraczające poza ich ekonomiczny imperatyw. W związku z tym, demokratyczny udział w spółdzielniach wspiera zarówno lepsze decyzje biznesowe, jak również silniejsze społeczności.

SIEDEM STOSOWANYCH ZASAD SPÓŁDZIELCZYCH⁹

Spółdzielnia

Ludzie mogą przyłączyć się – i odejść

Twój głos będzie usłyszany

Kontrolujesz kapitał

Wspólnie jesteście niezależni

Możesz się rozwijać

Możesz odnieść większy sukces współpracując z ludźmi, którzy wiedzą, jak współpracować

Możesz zrobić coś dla swojej społeczności, nawet, jeżeli sam odnosisz już sukcesy

Spółdzielca

Mogę znaleźć korzyści wspólnie z innymi ludźmi, jeżeli jestem otwarty na ich potrzeby i jeżeli zachowuję się w taki sposób, który umożliwia im współpracę ze mną.

Ponieważ mogę decydować o tym, co się dzieje, słucham i komunikuję się otwarcie i szczerze.

Uważnie przyglądam się temu, co chcemy wspólnie zrobić i podejmowane przeze mnie decyzje są tym kierowane.

Pomagam innym w taki sposób, żeby sami mogli sobie pomóc i w ten sam sposób inni pomagają mi, dzięki czemu wspólnie mamy większą kontrolę nad naszą przyszłością.

Chcę uczyć się od ludzi, którymi się otaczam, abym mógł postępować w bardziej spółdzielczy sposób.

Szukam możliwości współpracy z innymi w nowych warunkach.

Wiem, że jestem częścią większego systemu i z zaangażowaniem robię, co w mojej mocy, żeby było lepiej.

MOJE DOBRO – NASZE DOBRO

Pionierzy społeczni, którzy przez ubiegłe stulecia zakładali spółdzielnie, mieli jasną wizję: zauważyli, że poprzez zachęcenie ludzi do współpracy, mogli zaspokoić zarówno wspólne, jak i indywidualne potrzeby dotyczące dostępu do dóbr i usług, oraz pracy. Udział był dla nich drogą do celu, a nie celem samym w sobie. Aby zrealizować swoje potrzeby, zaangażowali się w działalność: była to część procesu tworzenia spółdzielni i poprawiania ich wyników.

Współczesny świat konsumentów w gospodarkach rozwiniętych, jest zupełnie inny. Dzięki nowoczesnym systemom transportu, mnogości konkurujących ze sobą dostawców, a od niedawna potężne Internetu, brak dostępu w wielu przypadkach został zastąpiony szerokim zakresem wyborów. Dominuje kultura konsumencka. Usuwa to nie tylko wszelkie inicjatywy samopomocy w społeczeństwie, ale także sprawia, że ludzie stają się apatyczni, szybko spoczywają na laurach lub po prostu są leniwi. Zniechęca także do społecznego udziału, a zachęca do dążenia do indywidualnych przyjemności i zadowolenia.

Globalny kryzys finansowy i fakt, że rozwinięte globalne

gospodarki i ich instytucje nie są w stanie zaspokoić potrzeb swoich obywateli, zupełnie zmienił oblicze dzisiejszego świata. Biorąc pod uwagę rosnące nierówności społeczne i utratę zaufania do instytucji handlowych, rządowych, a nawet religijnych, siedzenie z założonymi rękami i czekanie

aż ktoś inny rozwiąże nasze problemy, nie jest odpowiedzialne.

Analiza Globalnych Trendów już teraz identyfikuje „danie praw ludziom, które zwiększa poczucie przynależności do danej społeczności”, jako jeden z trzech trendów¹⁰.

MOTORY NAPĘDOWE ZMIAN

- Globalne pojawienie się klasy średniej połączonej licznymi sieciami. W rezultacie, obywatele będą chcieli mieć więcej do powiedzenia w kwestii swojej przyszłości, niż poprzednie pokolenia.
- Coraz większa świadomość, że wymagania i obawy ludzi w różnych krajach stają się do siebie podobne, z tymi samymi aspiracjami i żałami. To będzie mocno kontrastować z możliwościami rządów w zapewnianiu dóbr publicznych, w szczególności tych mających na celu poprawę jakości życia, co z kolei będzie skutkować niespełnionymi oczekiwaniami.
- Rosnące naciski społeczeństwa obywatelskiego na bezpośredni udział w życiu politycznym. Większy udział i szersza wiedza połączone z niespełnionymi oczekiwaniami mogą doprowadzić do napięć, buntów i konfliktów. Ruchy młodzieżowe z roku 2011 – z szeregów których może wywodzić się wielu członków elity mającej władzę w roku 2030 – ma świadomość problemów demokracji reprezentacyjnej.

Jest to zupełnie inny kontekst. Rozczarowanie i brak zaangażowania młodych ludzi już teraz są bardzo widoczne, ponieważ są świadomi, jakie instytucje i systemy odziedziczą oraz z jakimi wyzwaniem gospodarczymi muszą się zmierzyć („absolwenci bez przyszłości”¹¹). Od protestów społecznych w hiszpańskich miastach (*Los Indignados*), po ogólnoswiatowy ruch *Occupy* przeciwko nierównościom społecznym pojawia się to, co zostało opisane przez jednego z amerykańskich filozofów, jako „demokratyczne przebudzenie”¹².

„udział ponownie staje się jedną z najcenniejszych wartości sektora spółdzielczego”

W tym kontekście, udział – a szczególnie szeroko pojęty udział demokratyczny – staje się celem samym w sobie, sposobem na przeciwdziałanie gromadzeniu sił w rękach wąskiej elity oraz sposobem na podważenie przestarzałych metod poprzednich pokoleń, które już się nie sprawdzają.

Daje to ludziom pewną możliwość wpływania na rzeczy, które dotyczą ich życia. W tym miejscu pojawia się potrzeba demokratycznego udziału w szeregu instytucji, z których ludzie czują się obecnie wykluczeni i którym brakuje realnej odpowiedzialności. Zatem udział ponownie staje się jedną z najcenniejszych wartości sektora spółdzielczego.

Jednak możliwości udziału i oczekiwania (szczególnie) młodych ludzi odnośnie udziału uległy znaczącej zmianie w ciągu ostatnich kilku lat¹³. Jest coraz więcej luźniejszych, usieciowionych form zrzeszania się, w których różnica między „członkiem”, a „nie-członkiem” jest słabiej określona.

Rewolucja cyfrowa, media społecznościowe i wzrost

„post-biurokratycznego” zarządzania wprowadzają większą organizację horyzontalną i przejrzystość.

Spółdzielnie nie muszą – i nie mogą – zrezygnować ze swojej definicji członkostwa opartego na głosowaniu, ale jeżeli nie pozostaną otwarte na nowe możliwości udziału i zaangażowania i nie będą innowacyjne, mogą stracić szanse inspirowania i angażowania nowych pokoleń członków. Poza tym, mogą wydawać się spowolnione i mniej elastyczne w porównaniu do nowych

ruchów opartych na sieciach, np. *Occupy*, i przedsięwzięć ukierunkowanych na osiągnięcie zysku, które angażują odbiorców i konsumentów w nowy, interaktywny sposób.

W niektórych gospodarkach funkcja udziału w spółdzielniach ewoluje, razem z pojawieniem się nowych rodzajów organizacji spółdzielczych, szczególnie w zakresie usług publicznych, takich jak np. opieka

zdrowotna, czy socjalna, nowych technologii, np. energii odnawialnych i innych zielonych technologii, oraz kreatywnym wykorzystaniu technologii komórkowych, czy przenośnego wi-fi, w celu dotarcia z usługami finansowymi do spółdzielni rolniczych i innych spółdzielni. W

„jednym z aspektów przesuwania się płyt tektonicznych sił rządowych jest rosnące znaczenie nowych grup, takich jak G20”

tych organizacjach użytkownicy, pracownicy i inni pracują razem, aby osiągnąć większą wydajność biznesową.

Wspólny udział angażujący różne ważne grupy, szczególnie sektory (np. opiekunów osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych, rodziców, lokalnych mieszkańców, czy specjalistyczne grupy lokalne) umożliwia rozeznanie bardziej elastycznych i efektywnych mechanizmów biznesowych, które osadzają ideę współprodukcji już w samej organizacji i dają tym grupom przewagę konkurencyjną nad tradycyjnymi modelami przedsiębiorstwa zainteresowanym interesami jednosek¹⁴.

Udział zwykłych członków ma także istotną rolę dla ICA. Jednym z aspektów przesuwania się płyt tektonicznych sił rządowych jest rosnące znaczenie nowych grup, takich jak G20. Kiedy największe światowe problemy wymagają wspólnych rozwiązań, rośnie znaczenie instytucji wielostronnych. Jedną z takich instytucji jest ICA. Zawdzięcza swoje istnienie – jak również swoje dziedzictwo i autorytet – zwykłym członkom, czyli miliardowi spółdzielców na całym świecie i udziałowi ich spółdzielni w narodowych organach.

Pielęgnowanie udziału wśród zwykłych członków wzmacnia, zatem dziedzictwo i autorytet frontowych organizacji spółdzielczych, jak również i nawet w szczególności, reprezentujących je organizacji, takich jak ICA.

CEL

Celem jest podniesienie poziomu udziału w członkostwie i zarządzaniu i dokonanie tego poprzez skupienie się na praktycznych aspektach udziału:

- Specyficzne i bezpośrednie skupienie się na młodych ludziach, rozeznanie ich mechanizmów nawiązywania i utrzymywania relacji i zastanowienie się, czy należy i czy potrzeba zastosować tradycyjnie ustanowione mechanizmy dla udziału i zaangażowania. Sektor spółdzielczy powinien być naprawdę otwarty na młodych ludzi, zachęcać ich do realnego uczestnictwa i pomóc w kształtowaniu ich przyszłości. Młodzi ludzie powinni być zaangażowani w planowanie realizacji założeń Projektu na Dekadę Spółdzielczą. To wymaga rozważenia szeregu pytań. Czy młodsze pokolenia rozwijają swoje własne mechanizmy współpracy, których sektor spółdzielczy mógłby się uczyć i które mógłby przyswoić? Czy spółdzielnie są wystarczająco dostępne dla młodych ludzi? Czy spółdzielnie są zaangażowane w tworzenie miejsca lub platformy dla młodych ludzi i czy umożliwiają im kształtowanie przyszłości? Czy w ogóle używają właściwego języka?
 - Innowacyjność w demokratycznym udziale, zaangażowanie oraz określenie, rozpowszechnienie i utrzymanie dobrych praktyk, w tym określenie dobrych praktyk w odniesieniu do komunikacji, procesu decyzyjnego, spotkań (zarówno osobistych, jak i wirtualnych) oraz otwartości. Dotyczy to również rozeznania sposobów zachęcania do udziału, oraz utrzymania i budowania go poprzez zapewnienie członkom szeregu korzyści i motywacji.
 - Zapewnienie wszystkim spółdzielniom wsparcia
- w przyjmowaniu strategii dotyczących członkostwa i corocznego raportowania na ich temat. Jeżeli spółdzielnie będą służyć różnym społecznościom, sektor spółdzielczy będzie zainteresowany utrzymaniem pewnych standardów członkostwa reprezentacyjnego, zarówno w sposób defensywny – żeby nie być postrzeganym, jako sektor wyłączenia, jak i pro-aktywny – poprzez dążenie do zaspokajania ludzkich potrzeb i budowania przedsiębiorstw. Dobre praktyki w rozwijaniu członkostwa nie są jedynie realizacją 5. Zasady Spółdzielczej (Kształcenie, szkolenie i informacje) oraz 7. Zasady Spółdzielczej (Troska o społeczność lokalną), ale są także czymś, w czym spółdzielnie mogą pokazać swoją wyjątkowość i odmienność od innych form organizacji.
- decyzyjnym i przepływu informacji, spółdzielnie mogą i muszą odpowiedzieć na wyzwania konkurencyjne ze strony spółek należących do inwestorów i przedsiębiorstw prywatnych.

 - Jako oddzielna inicjatywa i nawiązanie do kapitału – szukanie innych, bardziej ograniczonych form udziału dla kapitałodawców, które nie podważają, ani nie naruszają spółdzielczego charakteru.
 - Bycie liderem innowacyjności w kontekście organizacji pracy, z Jest to uważane za ważny i uzasadniony cel dla ICA oraz istotny element roli ICA. Pojedyncze spółdzielnie skupiają się na zaspokajaniu potrzeb ludzi,
- którym służą i prowadzeniu przedsiębiorstwa. Zatem rolą organów narodowych i ICA jest podejmowanie inicjatyw,
- które zapewnią spółdzielniom długoterminowe wsparcie. Muszą podejmować takie działania, które pomagają w osiągnięciu sukcesu i budowaniu trwałych spółdzielni oraz które będą służyć spółdzielcom w ich codziennych obowiązkach.

„jest to uważane za ważny i uzasadniony cel dla ICA”

- Rozeznanie parametrów tradycyjnego członkostwa, zastanowienie się, jak sprawdzają się inne innowacyjne i tradycyjne formy udziału (np. komentarze, rozmowy, debaty, czy zaangażowanie poprzez media społecznościowe) i jak mogłyby łączyć się z członkostwem, oraz czy różne poziomy udziału (np. członek, zwolennik, czy naśladowca) są odpowiednie w tym kontekście. uwzględnieniem współprodukcji i praktyk w zarządzaniu zasobami ludzkimi. Dzięki korzyściom płynącym z udziału opartego na pracownikach-członkach w procesie

JAK MOŻNA OSIĄGNAĆ ZAŁOŻONY CEL?

Cały sektor dzieli się odpowiedzialnością za odpowiednie zaplanowanie realizacji Projektu, co zostało wyjaśnione w rozdziale podsumowującym poniżej. Jednak, żeby wskazać niektóre z pomysłów, które już pojawiły się w dyskusjach ICA i żeby wywołać dyskusję, ale bez narzucania na tym etapie jakichkolwiek sugestii lub ograniczeń, proponujemy następujące pomysły.

MOŻLIWE DZIAŁANIA

- Znalezienie nowych sposobów na **ściłą współpracę** ze spółdzielcami w ramach sektora spółdzielczego, aby stworzyć bardziej połączoną sieć spółdzielców.
 - Zbieranie i porównywanie informacji o **dobrych praktykach**; znajdowanie najlepszych pomysłów i dzielenie się nimi, w tym pomysłów dotyczących równowagi wiekowej i płciowej; określanie negatywnych lub destrukcyjnych trendów, pomoc w ujawnianiu złych praktyk i opracowywanie narzędzi i technik do ich poprawy.
 - Zbieranie i porównywanie informacji, które pokazują, w jaki sposób przykłady dobrych praktyk są połączone z **odpowiednim wykonaniem** pod względem szerokiego zakresu wskaźników, w tym np. sukcesem finansowym, zaangażowaniem
- pracowników, zaangażowaniem społecznym i równowagą środowiskową.

 - Praca z młodymi ludźmi i mediami społecznościowymi w celu poznania motywacji młodych pokoleń do współpracy i nawiązywania relacji, poznania, w jaki sposób zmieniły się i wciąż zmieniają się komunikacja i nawiązywanie relacji zarówno on-line, jak i off-line oraz poznania praktyk, które pojawiły się w ciągu ostatnich lat.
- innowacyjnych, zachęcanie do sprawdzania podejść alternatywnych i porównywania danych.

 - Zbieranie dowodów istnienia modeli i praktyk w odniesieniu do udziału **członków finansujących, którzy nie są użytkownikami** (patrz poniżej).
 - Wykorzystanie **spółdzielni z raportu Global 300**, aby bardziej uwidocznili sukces i wpływ spółdzielni oraz aby wzmocnić głos spółdzielczy
- „wzmocnić głos spółdzielczy poprzez np. okrągłe stoły przywódców”

 - Rozeznanie i sprawdzenie istniejących praktyk dotyczących **demokracji spółdzielczej**, zbieranie dowodów praktyk
- poprzez np. okrągłe stoły przywódców.

2. TRWAŁOŚĆ

„UCZYNIĆ SPÓŁDZIELNIE TWÓRCAMI TRWAŁOŚCI”

Przedsiębiorstwa należące do inwestorów przeżywają obecnie kryzys trwałości – zarówno ekonomicznej, społecznej, jak i środowiskowej. Kryzys finansowy jest doskonałym przykładem na to, jakie niebezpieczeństwa pociąga za sobą stawianie krótkoterminowego zysku nad długoterminową rentownością. Dominującemu przez ostatnie trzy dekady modelowi kapitalistycznemu towarzyszy zwiększony poziom nierówności społecznych, który przekłada się na niski poziom „kapitału społecznego” i dobrobytu¹⁵. Tymczasem pogoni spółek akcyjnych za „wartością dla akcjonariuszy” bardzo często wiąże się z poświęcaniem trwałości środowiskowej, jak było to w przypadku koncernu BP i wycieku ropy w Zatoce Meksykańskiej (patrz ramka poniżej).

Przyczyną takich katastrof jest model biznesu, który stawia zwrot finansowy nad ludzkimi potrzebami, model, który chce prywatyzacji zysków i socjalizacji strat. Jak powiedział guru Harvardzkiej Szkoły Biznesu, Michael Porter, przyszłość należy do takich modeli biznesu, które inwestują w „wartość wspólną”, to znaczy takich, które biorą pod uwagę swój wpływ na klientów, środowisko, pracowników i przyszłość¹⁶.

„W ogólnym ujęciu, trwałość to zdolność wsparcia, utrzymania lub przetrwania. Od lat 80. XX wieku trwałość w odniesieniu do ludzi kojarzona była z integracją wymiaru środowiskowego, ekonomicznego i społecznego w globalnym zarządzaniu oraz odpowiedzialnym zarządzaniem zasobami”¹⁷. Spółdzielnie zawsze miały na celu umożliwienie ludziom dostępu do dóbr i usług bez wyzysku.

Oznaczało to handel zgodnie z zestawem wartości opartych na tym, co dzisiaj nazwalibyśmy trwałością. Umieszczając ludzkie potrzeby w centrum zainteresowania, spółdzielnie odpowiadają na obecny kryzys trwałości i zapewniają charakterystyczną formę „wspólnej wartości”. Mówiąc w prosty sposób, spółdzielnia jest wspólnym dążeniem do trwałości. Spółdzielnie starają się „optymalizować” wyniki dla szerokiego grona partnerów, bez „maksymalizowania” zysków tylko dla jednego z partnerów. Dlatego też budowanie trwałości ekonomicznej, społecznej i środowiskowej powinno być jedną z najważniejszych motywacji i uzasadnień dla rozwijającego się sektora spółdzielczego. Zapewnia to odpowiedź na pytanie, dlaczego spółdzielnie są konieczne i korzystne w tym historycznym momencie. Mówiąc

wprost, spółdzielnie są bardziej efektywne, niż przedsiębiorstwa należące do inwestorów, ponieważ uwzględniają pełny zakres kosztów i zysków (zarówno tych obecnych, jak i przyszłych).

ICA musi przejąć inicjatywę w podkreślaniu wizji ekonomii spółdzielczej, która ceni długoterminowe wyniki i uwzględnia zarówno koszty, jak i zyski. Jednocześnie musi wykorzystać ekspertyzy i dobre praktyki spoza sektora spółdzielczego, aby wyrazić i zmierzyć formy wartości, jakie spółdzielnie dają społeczeństwu i których nie zapewnia dominujący model kapitalistyczny. W tym rozdziale opisana jest strategia dla osiągnięcia tego celu.

Powoli zapominamy o jedenastu pracownikach, którzy zginęli w wyniku wybuchu na platformie wiertniczej, oraz wycieku 4,9 mln baryłek ropy. Krótkoterminowe szkody środowiskowe nie były aż tak katastrofalne, jak się obawiano, ale nieznane są jeszcze długoterminowe skutki – straty, jakie spowoduje ropa w morskim łańcuchu pokarmowym w Zatoce Meksykańskiej. Jednak raporty z ubiegłego roku i książki wydane w rocznicę katastrofy są źródłem danych, które pokazują, że przemysł naftowy i paliwowy jest równie lekkomyślny i nieodpowiedzialny, jak wielkie banki, które były przekonane, że są zbyt duże by upaść, a które są powodem kryzysu finansowego z 2008 r. Katastrofa BP ujawniła te same problemy – niedbałe regulacje rządowe, dążenie do zysków, pomimo ryzyka, pobłażliwa prasa – które charakteryzują krach finansowy. Duże banki i duże koncerny naftowe mają więcej wspólnego, niż jedynie swój rozmiar.

„What happened at Macondo Well”, *New York Review of Books*, 29 września 2011

CEL

Poza kilkoma lokalnymi wyjątkami, w chwili obecnej trwałość nie jest terminem powszechnie kojarzonym ze spółdzielniami. Jest to coś, co należy zmienić do 2020 r. – aby uczynić spółdzielnie twórcami trwałości. Sektor spółdzielczy musi w przekonujący sposób pokazać, że trwałość leży w naturze spółdzielni oraz że spółdzielnie mają znaczący wkład w budowanie trwałości w trzech aspektach:

- **Ekonomicznym:** istnieją znaczące dowody na to, że różnorodność form własności przyczynia się do większej stabilności sektora finansowego¹⁸. Spółki należące do inwestorów miały kluczowe znaczenie dla sposobu, w jaki rozpoczął się kryzys finansowy, z kadrą kierowniczą martwiącą się wyłącznie o własne interesy i bardzo małą liczbą partnerów. Poza sektorem usług finansowych, istnieje rosnąca obawa, że promocja „wartości dla akcjonariuszy” podważy długoterminowy potencjał produkcyjny spółek¹⁹. Spółdzielnie mają kilka ważnych informacji w

tej kwestii, którymi mogą się podzielić. Po pierwsze, spółdzielnie finansowe działają w interesie swoich członków, a nie akcjonariuszy. Dążą do osiągnięcia „wartości dla partnerów”, a nie „wartości dla akcjonariuszy”, co czyni je mniej ryzykownymi. Istnieją dobre dowody na to, że spółdzielnie pożyczkowe przyczyniają się do większej stabilności i trwałości finansowej²⁰.

Po drugie, stawiając ludzkie potrzeby, a nie zysk za cel organizacyjny, spółdzielnie nie borykają się z problemem krótkoterminowości, który dotyka wszystkie firmy finansowe i

pozafinansowe.

Innymi słowy, nie mają problemu, który dotyka kapitalizm od ponad dwudziestu lat, mianowicie branie wyników finansowych za główny wskaźnik dobrego biznesu. Ze względu na swój charakter i formę własności, jest mniej prawdopodobne, że spółdzielnie zmniejszą jakość swoich produktów i usług w pogoni za zyskiem. Tym samym zwiększają różnorodność i ekologię form biznesu, przedstawiając prawdziwy wybór sposobu prowadzenia przedsiębiorstwa²¹. Spółdzielnie odgrywają główną rolę w rozwoju gospodarczym, zarówno pośrednio, jak i bezpośrednio, a także wspierają wprowadzanie nowych technologii (patrz ramka obok).

- **Społecznym:** wśród efektów zewnętrznych wynikających ze współczesnego kapitalizmu, z którymi zazwyczaj musi zmierzyć się państwo, problemy społeczne kojarzone są z indywidualizmem i nierównością. Niektóre z nich pociągają za sobą niepotrzebne ludzkie cierpienie, mierzone przez ekonomistów szczęścia i sondaże dobrobytu. Inne generują koszty dla rządów, jeżeli okazują się być problemami zdrowotnymi lub przestępczością. Badania „kapitału społecznego” sugerują, że społeczeństwa z wyższym poziomem stowarzyszeń opartych na członkostwie wykazują także lepsze wyniki gospodarcze, przy wyższym poziomie zaufania i demokratycznego udziału²².

Spółdzielnie mają tu bardzo pozytywny wkład, na dwa sposoby. Po pierwsze, świadczą usługi

społeczne osobom potrzebującym. Liczba spółdzielni socjalnych różni się w zależności od kraju, jednak jest to coraz bardziej popularne zjawisko w niektórych państwach, np. we Włoszech lub Japonii²³. Spółdzielnie nie są tylko elementami rynku, ale także świadczą usługi, które w innym wypadku pochodziłyby z ubezpieczenia lub byłyby świadczone przez państwo. Kiedy tak się dzieje, państwo musi zmierzyć się z poważnymi kwestiami fiskalnymi, aby wspierać je w działaniu, szczególnie w kontekście kryzysów fiskalnych. Po drugie, członkostwo i stowarzyszenia są dobrami spółdzielni i dla spółdzielni, a także ważnymi źródłami, z których czerpią społeczeństwa i gospodarki odnoszące sukcesy.

Spółdzielnie przyczyniają się do budowania narodowego „kapitału społecznego” w taki sposób, w jaki nie robią tego przedsiębiorstwa należące do inwestorów. Zostało to docenione przez Organizację Narodów Zjednoczonych, która wzywa rządy państw do ułatwiania

„spółdzielnie przyczyniają się do budowania narodowego „kapitału społecznego” w taki sposób, w jaki nie robią tego przedsiębiorstwa należące do inwestorów”

Szacuje się, że 250 milionów rolników w krajach rozwijających się należy do spółdzielni. *Bank Światowy (2007) World Development Report 2008: Agriculture for Development*

Spółdzielnie w Kenii zatrudniają 300, 000 osób i pośrednio dają miejsca pracy 2 milionom ludzi, poprzez finanse i tworzenie dla nich możliwości. *ILO (2012) How women fare in East African co-operatives: the case of Kenya, Tanzania and Uganda*

Badania przeprowadzone przez Uniwersytet Stanford wykazały, że nowe technologie mogą poprawić trwałość rolnictwa w krajach rozwijających się, ale jedynie przy zaangażowaniu lokalnych rolników oraz sieci społecznych i ekonomicznych, od których są zależni. Zgodnie z wynikami badań przeprowadzonych w Dolinie Yaqui w Meksyku, rolnicy dużo częściej uzyskiwali informacje o sposobach zastosowania nowych technologii w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, niż od naukowców. Badacze są zdania, że nowe technologie w rolnictwie należy wdrażać poprzez instytucje partycypacyjne takie, jak spółdzielnie. *Uniwersytet Stanford (2011) <http://news.stanford.edu/news/2011/june/understanding-farmer-networks-060211.html>*

„zakładania spółdzielni i ich rozwoju,

Ma to zasadnicze znaczenie dla narodów rozwijających się. Jest to czynnik, który zjednuje spółdzielniom rządy i polityków

oraz umożliwia im pokonanie rywali zwiększających swoje zyski w sposób, który jest rozumiany i doceniany.

Jest wiele różnych powodów takiej sytuacji. Po pierwsze, jako organizacje partycypacyjne mogą po prostu demokratycznie podjąć decyzje dotyczące wpływu na środowisko, bez konieczności kalkulacji zwrotu z inwestycji w przypadku takich decyzji. Po drugie, ponieważ spółdzielnie są organizacjami wielostronnymi, zmniejszona jest możliwość generowania negatywnych dla środowiska efektów zewnętrznych (takich, jak odpady, czy zanieczyszczenia) przez pojedyncze strony biznesu²⁵.

Développement International Desjardins (DID) pracuje z Kanadyjską Międzynarodową Agencją Rozwoju (*Canadian International Development Agency*) i jest liderem w zakresie mikrofinansów. Posiada 8,8 mln członków i klientów na świecie oraz portfel pożyczek o wartości 2,5 mld dolarów kanadyjskich. Ostatnie projekty to finansowanie odbudowy Haiti, portfel pożyczek w wysokości 11 mln dolarów kanadyjskich w Panamie na koniec grudnia 2011 r., wspieranie 1700 przedsiębiorców i portfel pożyczek w wysokości 7 mln dolarów kanadyjskich w Zambii, gdzie ich udział w rynku mikrofinansów wynosi 35%.
<http://www.did.qc.ca/en/our-partners/performance-report/>

Badania spółdzielni na Sri Lance i w Tanzanii pokazały, że przeważająca większość spółdzielni przyczynia się do zmniejszania biedy. Mają również pozytywny wkład w kwestie pozafinansowe, np. rozwój umiejętności, edukacja, czy równouprawnienie płci.
Birchall & Simmons (2009) Co-operatives & poverty reduction: evidence from Sri Lanka and Tanzania. Co-operative College

W Chinach spółdzielnie zapewniają 91% mikrokredytów.
[Global to Local]

Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe pozwalają ludziom pracującym w krajach rozwiniętych na niskokosztowe przesyły pieniężne do swoich rodzin żyjących w krajach rozwijających się, co jest szczególnie ważne w Ameryce Łacińskiej.
[ILO Sustainable Enterprise Programme: Resilience of the co-operative business model in times of crisis, p.26.]

Rośnie liczba spółdzielni wiatrowych. Model – w którym społeczności lokalne zapewniają fundusze dla farmy wiatrowej, co pozwala im na obniżenie kosztów energii w długiej perspektywie czasu – jest popularny w Skandynawii, ale w ciągu ostatniej dekady zaczął być wykorzystywany także w innych miejscach, np. we Fryzji Północnej w Niemczech, 90% z 60 farm wiatrowych należy do społeczności lokalnych; a National Wind – firma z Minneapolis założona w 2003 r. jest deweloperem dużych projektów wiatrowych należących do społeczności lokalnych, których łączna moc przekracza 4,000 MW, i dąży do ożywienia gospodarek rolniczych poprzez promocję inwestycji w energię odnawialne.

Cel, jakim jest uczynienie spółdzielni twórcami trwałości, powinien uwzględniać szerokie społeczne zrozumienie, czym jest trwałość biznesowa spółdzielni, jako przedsiębiorstw. W każdym przedsiębiorstwie istnieje stałe napięcie pomiędzy interesami

gospodarczymi, społecznymi, a środowiskowymi, jednak spółdzielniom udaje się pogodzić te interesy, dzięki dążeniu do zaspokojenia potrzeb zwykłych obywateli. To z kolei skutkuje większą trwałością organizacyjną.

W końcu, cel ten powinien uwzględniać globalną ambicję spółdzielni, realizowaną poprzez ICA, do wpływania na kwestie geopolityczne w tych ważnych obszarach, w które rządy poszczególnych państw z trudnością mogą się zaangażować.

JAK MOŻNA OSIĄGNĄĆ ZAŁOŻONE CELE?

W centrum tej strategii powinny znaleźć się wysiłki ukierunkowane na zebranie i opublikowanie odpowiednich danych na temat spółdzielni, w tym:

MOŻLIWE DZIAŁANIA

- **Innowacje w rachunkowości:** sektor spółdzielczy musi przejąć inicjatywę w tej kwestii. Istnieje już spora liczba rozwiązań, które zachęcają firmy, przedsiębiorstwa społeczne i organizacje charytatywne do działalności pozafinansowej, np. TBL, „zrównoważona karta wyników”, „stopa społecznego zwrotu z inwestycji” (SROI), „raportowanie społeczne”, czy mierzenie „dobrobytu”²⁶. Niektóre z tych rozwiązań mają na celu zamianę wyników pozafinansowych z powrotem na finansowe, np. SROI; stosują to także rządy państw przy obliczaniu kosztów degradacji środowiskowej. Inne, np. TBL, są po prostu konkurencyjnymi formami dla zwykłej wyceny.
- **Analiza przypadku:** nie docenia się różnorodności form i celów spółdzielczych. Dlatego tak ważne i potrzebne są analizy przypadku oraz informacje z pierwszej ręki dotyczące wkładu spółdzielni w edukację, rozwój społeczności, opiekę zdrowotną i inne cele publiczne. Energetyczne spółdzielnie konsumenckie w znaczący sposób przyczyniają się do zmiany gospodarki na gospodarkę niskowęglową, co powinno zostać zauważone, przeanalizowane i podkreślone.
- **Zbieranie dowodów:** aby pokazać politykom wkład spółdzielni w osiąganie trwałości, potrzebna jest analiza ekonomiczna „pozytywnych efektów zewnętrznych” spółdzielni. Istnieją techniki (np. metoda wyceny warunkowej) służące ocenie wyników pozarynkowych, np. opieki zdrowotnej, czy czystego środowiska. ICA powinno ułatwić stworzenie faktycznego banku danych²⁸.
- **Publiczne rzecznictwo:** informacja o spółdzielniach nie może już ograniczać się do demokratycznej kontroli członków. Należy ją poszerzyć i uwzględnić aspekt trwałości, aby zwrócić uwagę polityków, szerokiej opinii publicznej i ludzi młodych.
- **Technologie:** sektor spółdzielczy powinien dążyć do bycia liderem w rozwijaniu i wykorzystywaniu technologii oraz systemów społecznych, które przynoszą korzyści ludziom, nie niszcząc przy tym ekosystemu.
- **Praktyki w zarządzaniu:** sektor spółdzielczy musi zrobić więcej, żeby rozwinąć i promować charakterystyczne praktyki w zarządzaniu, które odzwierciedlają demokratyczne wartości i długoterminowe spojrzenie spółdzielczego modelu przedsiębiorstwa, a także, które w pełni wykorzystują potencjalną przewagę spółdzielni.
- **Wzmocnienie i zintegrowanie Biznesowej Sieci Spółdzielczej:** sektor spółdzielczy powinien określić i wyeliminować bariery we współpracy między spółdzielniami, w tym, jeżeli będzie to możliwe, systemy zintegrowane, np. zamówienia, wykorzystując zasadę subsydiarności.

Wiele z tych form rachunkowości opracowywanych jest przez osoby pracujące w przedsiębiorstwach ukierunkowanych na zyski, aby rozszerzyć ich praktyki raportowania poza dane finansowe. Jednak spółdzielnie mogą wykorzystać takie rozwiązania, aby pokazać pozytywny wpływ swojej działalności. Podejmowane są próby opracowania specjalnych spółdzielczych narzędzi oceny działalności, jednak wymagają one rozszerzenia²⁷.

Wykorzystanie audytu społecznego ma duże znaczenie dla odpowiedniej weryfikacji działalności. Spółdzielnie powinny być liderem w opracowywaniu zasad i standardów takich audytów tak samo, jak przedsiębiorstwa należące do inwestorów, które stały się liderami w opracowywaniu zasad i standardów rachunkowości finansowej i audytów (a wręcz dominują w tej dziedzinie).

„spółdzielnie w znaczący sposób przyczyniają się do zmiany gospodarki na gospodarkę niskowęglową”

3. TOŻSAMOŚĆ

„OPRACOWAĆ PRZESŁANIE SPÓŁDZIELCZE I ZAPEWNIĆ SPÓŁDZIELCZĄ TOŻSAMOŚĆ”

W świecie cierpiącym na deficyt demokratycznej reprezentacji i krótkoterminowość, spółdzielnie pokazują, że można prowadzić przedsiębiorstwa nie tylko inaczej, ale też lepiej – nie tylko dla własnych korzyści, ale też z korzyścią dla świata. Jednak, aby popularyzować to przesłanie, należy ustalić, w jaki sposób spółdzielnie powinny być definiowane i rozróżniane. Ważne jest, aby sektor spółdzielczy stworzył silne poczucie wspólnej tożsamości, ale także ważne jest przedstawianie określonej tożsamości, czy też „marki” spółdzielczej, co będzie odróżniać tę formę przedsiębiorstwa od innych.

Rynek biznesu „społecznego” lub „etycznego” jest bardzo zatłoczony. „Społeczna odpowiedzialność biznesu” i „przedsiębiorstwa społeczne” są przykładami na to, w jaki sposób prywatne przedsiębiorstwa dokonały rebrandingu i zmiany wizerunku dla celów wykraczających poza maksymalizację zysków. Tak zwane „etyczne korporacje” i inne bardziej uczciwe formy przedsiębiorstw już wykorzystują język i przesłanie spółdzielni. Zatem, w jaki sposób spółdzielnie wyróżniają się w tym kontekście? W jaki sposób przewidują zamiary korporacji i je wyprzedzają?

Znaczącą przewagę spółdzielni stanowią Zasady Spółdzielcze. Spółdzielnie nie tylko wydają się być inne dzięki poprawie wizerunku, one już z założenia są zupełnie inne. Ich stałe wartości dotyczące udziału i trwałości nie są jedyne przypięte do tradycyjnego modelu przedsiębiorstwa, ale kształtują ich sposób własności, zarządzania i oceniania. Konsumenci mają coraz bardziej cyniczne podejście do „zielonego mydlenia oczu” przez korporacje, a spółdzielnie mogą pochwalić się autentycznością, której takie korporacje nie mają.

Osoby działające w ruchu spółdzielczym mogą stwierdzić, że przecież nie ma wątpliwości, czym są spółdzielnie, wskazując tu na Deklarację Spółdzielczej Tożsamości.

Jednak zakres stosowania Zasad Spółdzielczych różni

się w zależności od jurysdykcji i systemów prawnych. W związku z tym jest wiele osób, dla których Zasady Spółdzielcze nie zapewniają wystarczającego wyjaśnienia lub definicji. Wśród nich są na przykład organy nadzorujące i politycy, z których duża część szuka wskazówek, jak odróżnić „prawdziwe” spółdzielnie od tych „nieprawdziwych” i obawia się, że regulacje spółdzielcze są wykorzystywane do zwiększenia przewagi rynkowej, uniknięcia przejrzystości działania lub konkurencji.

Dotyczy to także szerokiego grona potencjalnych członków i ludzi młodych, dla których etyczny i partycypacyjny sektor mógłby być interesujący, ale którego przesłanie bywa niejasne, a stosowany język nie zawsze dociera do odbiorców. Sektor, który ze swojej natury jest otwarty, zakłóca spokój na rynku i jest niezależny, musi nauczyć się informować o tych cechach ludzi, którzy instynktownie mogą ich poszukiwać.

CEL

Celem jest opracowanie przesłania spółdzielczego, a także zapewnienie spółdzielczej tożsamości oraz moralnego ekonomicznego autorytetu i „lepszego statusu biznesowego” dla spółdzielni. Ważne jest, aby umiejętnie rozróżniać „tożsamość” od „przesłania”. Mówiąc najogólniej, „tożsamość” to znaczenie spółdzielni dla sektora samego w sobie i jego członków, sposób, w jaki sam siebie postrzega; natomiast „przesłanie” to sposób, w jaki pokazywana jest światu spółdzielcza tożsamość, poprzez edukację, zapewnienie informacji, marketing, logo i inne metody komunikacji z nie-członkami.

Terminem dużo częściej używanym na określenie przesłania jest „marka”, a w sektorze spółdzielczym termin ten używany jest w kontekście budowania „marki” spółdzielczej. Jednak termin „marka” nie jest chętnie używany w tym kontekście, ponieważ za bardzo kojarzy się z prawami własności intelektualnej, które zapewniają użycie pewnych praw jedynie po uiszczeniu odpowiedniej opłaty właścicielowi tych praw. W bardziej popularnym ujęciu „marka” raczej odnosi się do sztucznego wizerunku wskazującego na cechy atrakcyjne dla klientów. Nie ma to nic wspólnego z sektorem spółdzielczym, który charakteryzuje mocna wiara w trwałe wartości i któremu zależy

na popularyzacji idei spółdzielczej, dostępnej nieodpłatnie dla tych, którzy chcą stosować zasady spółdzielcze.

Mając to na uwadze, sektor spółdzielczy ma uzasadniony interes w tym, aby chronić integralność słowa „spółdzielnia”, aby unikać jego niewłaściwego używania. Możliwość takiego działania różni się w zależności od systemu prawnego i dla realizacji obecnych celów, powinno się skupić uwagę na przekazaniu światu właściwego przesłania, czym jest „spółdzielnia”. Jak wynika z dwóch poprzednich rozdziałów, Projekt na Dekadę Spółdzielczą stara się pokazać zarówno udział, jak i trwałość przez pryzmat spółdzielczego przesłania.

Międzynarodowy Rok Spółdzielczości, ogłoszony przez ONZ, oraz jego logo pokazują, jak duży potencjał ma charakterystyczne przesłanie, wspólne dla całego sektora spółdzielczego, które może być wykorzystywane w różnych aspektach. Również domena .coop tworzy szanse na jasne wyróżnienie sektora spółdzielczego.

Spółdzielnie potrzebują jasnego przesłania, aby ludzie byli świadomi, co wybrać, kiedy do wyboru mają spółdzielnię lub firmę prywatną, czy spółkę należącą do inwestorów.

JAK MOŻNA OSIĄGNAĆ ZAŁOŻONY CEL?

MOŻLIWE DZIAŁANIA

- Celem nie jest podważenie Deklaracji Spółdzielczej Tożsamości, jednak Zasady Spółdzielcze (które zawarte są w tej Deklaracji) mogłyby być uzupełnione o **Wytyczne** dla celów ich interpretacji w konkretnych regulacjach (co wiąże się z czwartym obszarem tematycznym, opisanym poniżej). Opracowanie Wytycznych wymaga określenia jasnych podstaw, np. jaki jest minimalny wymóg dla sformułowania „kontrolowane przez swoich członków” w 2. Zasadzie Spółdzielczej? Bez takich wytycznych, organom regulującym będzie trudno określić podstawę przyjęcia lub odrzucenia proponowanego statutu, a wręcz może to być niemożliwe. Pomocne byłoby również określenie jasnych podstaw dla ICA, żeby ułatwić współpracę z organami narodowymi i ich rządami, jeżeli pojawią się problemy w zachowaniu tych podstaw.

- Spółdzielnie muszą zastanowić się nad tym, w jaki sposób są postrzegane przez **młodych ludzi**, jak same się wśród nich prezentują i w jaki sposób się z nimi komunikują. Zapewnienie zainteresowania i zaangażowania młodych ludzi może być osiągnięte wyłącznie dzięki zrozumieniu zmieniających się sposobów ich komunikacji i nawiązywania między sobą relacji z wykorzystaniem nowych technologii i mediów społecznościowych. Relacje międzyludzkie są w centrum zainteresowania spółdzielni. Młodzi ludzie muszą pomóc w określeniu spółdzielczej tożsamości i spółdzielczego przesłania.

- Ponadto, spółdzielnie muszą zastanowić się nad tym, w jaki sposób postrzegane są przez

środowisko zewnętrzne (nie-członków) i specjalistów. Wzrost liczby terminów takich, jak „przedsiębiorstwo społeczne”, „społeczna odpowiedzialność biznesu”, „własność pracowników”, czy „innowacje społeczne” przyczynia się do zaciemniania faktycznej odmienności spółdzielni. Często spółdzielnie w niewystarczający sposób wyróżniają się spośród innych form przedsiębiorstwa. Dlatego też **przesłanie** spółdzielcze wymaga odpowiedniego zarządzania, jeżeli ma służyć interesom spółdzielni w długiej perspektywie czasu. Po opracowaniu Wytycznych, należy opracować odpowiednią frazeologię dla przedstawienia przesłania.

- Należy rozważyć możliwość używania nazw z **domeną .coop** wyłącznie przez te organizacje, które spełniają podstawowe wymogi

spółdzielcze. Mimo, że może to być czasochłonne, zapewni jednak bardzo widoczny dowód na to, czym są „spółdzielnie”. Zaletą takiego rozwiązania jest to, że jest niezależne od wszelkich systemów prawnych. Ponadto, zapewni ono podstawę dla ICA do dialogu z rządami tych krajów, których legislacja uniemożliwiała stosowanie podstawowych wymogów spółdzielczych i tym samym wyłączała organizacje z możliwości stosowania domeny .coop.

- Tożsamość jest także ważna dla zapewnienia głosowi spółdzielczemu miejsca w politycznych debatach. Część z nich zainteresowana jest przyjmowaniem na szeroką skalę powszechnie znanych zasad, co poparte jest wyraźnym znakiem ich stosowania. Zakres stosowania logo Międzynarodowego Roku Spółdzielczości

2012 przez społeczeństwa na całym świecie pokazał siłę identyfikowania się ze wspólnymi wartościami, niezależnie od narodowych granic. Należy poświęcić uwagę opracowaniu **wspólnego symbolu**, poza ewentualnym użyciem domeny .coop, który cieszyłby się podobnym zainteresowaniem, jak logo Międzynarodowego Roku Spółdzielczości 2012.

- Wiedza o ideach i tradycjach spółdzielczych powinna być uwzględniona w programach nauczania na wszystkich poziomach edukacji. **Edukacja spółdzielcza** jest najlepszym sposobem na to, żeby możliwie najszersze grono ludzi zrozumiało spółdzielczą tożsamość i spółdzielcze przesłanie.
- Potrzebne są programy szkoleniowe, aby móc wyjaśnić przyszłym liderom, czym jest spółdzielcza tożsamość. Powinno to być częścią szerokiej promocji spółdzielczej tożsamości w **szkołach biznesu i specjalistycznych jednostkach**. Powinno się promować i poszerzać badania i rozwój teorii, wiedzy oraz idei, nawiązując współpracę między menedżerami, praktykami i naukowcami.
- Ważne jest **monitorowanie publicznego odbierania** spółdzielczej tożsamości poprzez badania rynku i grup fokusowych w różnych krajach.
- Należy zwiększyć **solidaryzm spółdzielczy** poprzez zachęcanie dużych spółdzielni do przekazywania części swoich zysków na wsparcie rozwoju nowych i małych spółdzielni.
- Jak zostało to stwierdzone w poprzednich dwóch rozdziałach, Projekt na Dekadę Spółdzielczą

„zakres stosowania logo Międzynarodowego Roku Spółdzielczości 2012 przez społeczeństwa na całym świecie pokazał siłę identyfikowania się ze wspólnymi wartościami, niezależnie od narodowych granic”

proponuje, aby w najbliższych latach sektor spółdzielczy dążył do tego, żeby spółdzielnie **kojarzone były z udziałem i trwałością**. Zawiera to uznanie dla bezpieczeństwa finansowego zapewnianego przez spółdzielnie finansowe oraz wkładu spółdzielni w budowanie globalnego bezpieczeństwa.

- Należy rozważyć stworzenie **listy Światowego Dziedzictwa Spółdzielczego**, aby zaznaczyć osiągnięcia spółdzielcze w historii współczesnej.

4. RAMY PRAWNE

„ZAPEWNIĆ RAMY PRAWNE SPRZYJAJĄCE ROZWOJOWI SPÓŁDZIELNI”

Jeżeli sformułuje się odpowiednie argumenty, dlaczego spółdzielnie są lepsze dla długoterminowych interesów świata i jeżeli opinia publiczna będzie lepiej rozumieć, czym są spółdzielnie, to ich rozwój nabierze rozpędu. Będzie to jednak bardziej prawdopodobne, a w niektórych przypadkach w ogóle możliwe, jeżeli usunięte zostaną obecnie istniejące bariery w rozwoju spółdzielczości. Jednym z aspektów tej kwestii jest proces powstawania spółdzielni, który jest częścią narodowych systemów prawnych.

To jednak nie wszystkie aspekty tej kwestii. Pogląd, że spółdzielnie są marginalną formą przedsiębiorstwa nie jest rzadkością. Często brakuje wiedzy o dokładnym sposobie ich funkcjonowania i korzyściach, jakie przynoszą (pogarsza to brak edukacji i szkolenia w zakresie spółdzielczości). Te czynniki składają się na infrastrukturę finansową, prawną i regulacyjną, która stworzona jest dla większości form przedsiębiorstw, nastawionych na zyski lub należących do udziałowców, ale w kilku ważnych aspektach nie jest odpowiednia dla spółdzielni. Legislacja tylko niektórych krajów jest dobra dla spółdzielni.

Bardzo ważne jest, żeby spółdzielnie nie naśladowały praktyk operacyjnych i praktyk zarządzania powszechnych w przedsiębiorstwach należących do

inwestorów, ponieważ praktyki te nie odzwierciedlają odmiennego charakteru spółdzielni.

Bardzo często takie rozwiązanie jest łatwiejsze dla spółdzielni, jeżeli muszą funkcjonować w systemie zaprojektowanym dla przedsiębiorstw należących do inwestorów, jednak jeżeli spółdzielnie nie oprą się takim praktykom i nie zaczną walczyć o odpowiednie traktowanie, ryzykują utratą swojej odmienności i przewagi handlowej poprzez izomorficzne zachowanie.

Deklaracja Końcowa z konferencji w Wenecji²⁹ wzywa do „opracowania regulacji i polityk wsparcia, które będą zgodne ze spółdzielczą formą przedsiębiorstwa i będą sprzyjały jej rozwojowi”. Ten ważny wymóg ma swoje korzenie m.in. w Rezolucji ONZ nr 56/114³⁰

wzywającej rządy (między innymi) do zachęcania do zakładania spółdzielni i ułatwiania ich zakładania oraz do podjęcia odpowiednich środków w celu stworzenia środowiska wspierającego spółdzielnie i umożliwiającego ich rozwój, a także w Rekomendacji nr 193 Międzynarodowej Organizacji Pracy³¹.

Istotnym aspektem ram prawnych wspierających spółdzielczość jest zapewnienie legislacji spółdzielczej, która będzie uwzględniać i chronić spółdzielczą tożsamość. Każde państwo musi opracować swoją legislację w taki sposób, aby włączyć zasady spółdzielcze do lokalnego kontekstu i aby odpowiednio odzwierciedlać charakterystyczną tożsamość spółdzielczą.

MIĘDZYNARODOWA ORGANIZACJA PRACY (ILO)

W swojej Rekomendacji dotyczącej Promocji Spółdzielni 2002 (Rekomendacja ILO nr 193), Międzynarodowa Organizacja Pracy rekomenduje m.in.:

- aby rządy zapewniły polityki wsparcia i ramy prawne zgodne z charakterem i funkcją spółdzielni oraz kierowane wartościami i zasadami spółdzielczymi
- przyjęcie środków dla promocji potencjału spółdzielni we wszystkich krajach, bez względu na ich poziom rozwoju, dla wielu celów, np. opracowania działań i zatrudnienia generujących zyski, rozwoju zasobów ludzkich i wiedzy o współdziałaniu, rozwoju potencjału biznesowego, zwiększenia poziomu oszczędności i inwestycji oraz poprawy życia społecznego i ekonomicznego
- promocję spółdzielni, jako jednego z filarów narodowego i międzynarodowego rozwoju społeczno-ekonomicznego
- aby rządy ułatwiły spółdzielniom dostęp do usług wsparcia, funduszy inwestycyjnych i kredytów

Jednym z wielkich sukcesów Międzynarodowego Roku Spółdzielczości 2012 jest to, że w końcu politycy i organy nadzorujące zauważyli, jak duże znaczenie mają spółdzielnie i jak wiele korzyści przynoszą. Już teraz jest co świętować w tek kwestii. Mimo tego nadal należy zapewnić wsparcie ustawodawcom i organom nadzorującym, jeżeli chcemy aby rosnący entuzjazm dla spółdzielczej formy przedsiębiorstwa przełożył się na korzystne ramy prawne, umożliwiające rozwój spółdzielczości, z którego korzyści będą czerpać wszyscy.

Na wstępie należy podkreślić, że realizacja tych założeń nie oznacza domagania się specjalnego traktowania, dotacji lub przysług. Spółdzielnie są bardziej niezależne od pomocy rządowej, niż inne formy przedsiębiorstw. Jednak żadna forma biznesu nie istnieje w próżni regulacyjnej, a rozwój biznesowy zawsze uzależniony jest od odpowiedniej infrastruktury prawno-politycznej. Przez większość swojej historii spółdzielnie radziły sobie pomimo ram prawnych opracowanych głównie z myślą o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością. Sektor spółdzielczy nie oczekuje przechylenia szali na jego stronę, ani też o to nie prosi. Chce jedynie zrozumienia rządów i ustawodawców dla korzyści ekonomicznych i społecznych, jakie mogą przynosić spółdzielnie³² oraz odpowiednich ram prawnych uwzględniających te korzyści i przekładających się na większą, niż obecnie, różnorodność form własności³³.

W 2009 r. rząd indyjski wprowadził poprawki do Konstytucji (Constitution (111th) Bill), dzięki którym prawo do zakładania towarzystw spółdzielczych stało się jednym z podstawowych praw. Ponadto Parlament udzielił prawa do założenia specjalnej agencji przypominającej Komitet Wyborczy, która może przeprowadzać wybory towarzystw spółdzielczych.
<http://agricoop.nic.in/cooperation/hpcc2009new.pdf>

CEL

Nie może być jednakowych i optymalnych regulacji czy ram prawnych dla wszystkich spółdzielni. Przepisy dotyczące rejestracji spółdzielni i ich traktowania w porównaniu do innych podmiotów gospodarczych należą do specyficznych narodowych systemów prawnych i muszą być analizowane wyłącznie w taki sposób. Dlatego też należy określić konkretne ulepszenia i lobbować je na poziomie narodowym, bazując bezpośrednio na rekomendacjach ONZ. Ponadto należy doceniać i podkreślać już istniejące korzystne regulacje narodowe, a jednostki narodowe przy wsparciu ICA mogą interweniować w przypadku regulacji niekorzystnych i promować ich zmianę.

Poza oceną ram prawnych dotyczących rejestracji spółdzielni, ICA powinno zapewnić dowody wartości społecznej i trwałości spółdzielni (patrz rozdział dotyczący Trwałości), które wzmocnią argumenty dotyczące rządowej reformy wspierającej spółdzielnie, szczególnie w czasach kryzysu fiskalnego, kiedy wiele państw szuka nowych form bezpieczeństwa społecznego i świadczeń publicznych. Przekonującym argumentem jest to, że spółdzielnie są bardziej wydajne niż przedsiębiorstwa należące do inwestorów, kiedy brana pod uwagę jest wartość „społeczna” oraz w znaczący sposób przyczyniają się do budowania dobra publicznego.

Sformułowanie takiego argumentu zapewni podstawę do rozważenia, jak narodowe ustawy odnoszą się do spółdzielni w różnych kwestiach i czy wkład w budowanie publicznego dobra usprawiedliwia inne traktowanie spółdzielni, np. w prawie podatkowym³⁴ lub prawie konkurencji i antymonopolowym. Może też mieć wpływ np. na przepisy dotyczące gromadzenia kapitału lub zawierania umów z rządami.

Jest to istotna kwestia, ponieważ w tej chwili spółdzielnie bywają dyskryminowane w porównaniu z innymi podmiotami gospodarczymi.

Na przykład w wielu systemach prawnych coraz częściej wprowadza się ustawy o konkurencji i ustawy antymonopolowe, głównie w celu ochrony prywatnych firm handlowych i prywatnych korzyści przed monopolistami na rynku, niszcząc interesy społeczności

poprzez kontrolowanie dostępu do dóbr i usług. Jednak należy osobno ocenić, czy właściwe jest stosowanie takich ustaw w odniesieniu do spółdzielni, które są zakładane przez społeczności w celu ochrony ich własnego dostępu do dóbr i usług.

Kolejnym przykładem są ustawy dotyczące zamówień publicznych: przepisy stworzone dla promocji otwartej i przejrzystej konkurencji w zapewnianiu usług publicznych powinny uwzględniać wszystkie istotne czynniki.

JAK MOŻNA OSIĄGNĄĆ ZAŁOŻONE CELE?

MOŻLIWE DZIAŁANIA

- **Zapewnienie wsparcia organom rejestrującym i regulacyjnym poprzez:**
 - stworzenie Międzynarodowej Sieci organów rejestrujących i regulacyjnych³⁵
 - opracowanie Wytycznych do stosowania Zasad Spółdzielczych
- Zapewnienie wsparcia parlamentarzystom, ustawodawcom i politykom na poziomie narodowym poprzez badania porównawcze sposobów stosowania prawa w odniesieniu do spółdzielni w różnych systemach prawnych.
 - Na przykład w 2009 r. ICA Americas opublikowało dokument przedstawiający Ramowe Prawo dla Spółdzielni w krajach Ameryki Łacińskiej, nowelizujące poprzednią wersję z roku 1988³⁶. Nie jest to model, który ma być kopiowany przez inne kraje. Celem Ramowego Prawa jest przedstawienie wytycznych dotyczących głównych aspektów legislacji spółdzielczej, wynikających z prawoznawstwa, badań naukowych i prawa porównawczego.
 - Kolejnym przykładem jest ostatnia inicjatywa dotycząca powołania Grupy Badawczej ds. Europejskiego Prawa Spółdzielczego (SGECOL), której pierwszym projektem będzie analiza Zasad Europejskiego Prawa Spółdzielczego (PECOL)³⁷. Głównym zadaniem SGECOL jest prowadzenie badań porównawczych prawa spółdzielczego w Europie, a tym samym promocja większej świadomości na temat prawa spółdzielczego i jego lepszego rozumienia przez środowiska prawnicze, akademickie i rządowe na poziomie narodowym, europejskim i międzynarodowym. SGECOL chce osiągnąć ten cel poprzez różne inicjatywy badawcze dotyczące prawa spółdzielczego, zaczynając od opracowania Zasad Europejskiego Prawa Spółdzielczego.
- Włączenie programów spółdzielczych do programów **globalnych instytucji rozwoju** takich, jak Bank Światowy, oraz międzyrządowych organów kształtujących polityki, np., G8 i G20.
- Rozwinięcie umiejętności wykorzystywania szans dla spółdzielczości pojawiających się w wyniku globalnych i regionalnych **wydarzeń i zmian politycznych**.
- **Publikowanie przykładów** społecznych i publicznych korzyści przynoszonych przez spółdzielnie. Takie przykłady i literatura powinny być gromadzone na poparcie argumentów przemawiających za odpowiednim traktowaniem spółdzielni w regulacjach w różnych systemach prawnych i na różnych stopniach rozwoju gospodarczego.
- Jak zostało to opisane w rozdziale dotyczącym Tożsamości, należy **opracować „podstawowe wymogi”** określające, czym jest spółdzielnia. Jest to istotne, jako podstawa do zapewnienia odmiennego traktowania spółdzielni w narodowych systemach prawnych, ponieważ istnieje potrzeba mocnego połączenia przykładów korzyści społecznych i publicznych z podstawowymi wymogami dla określenia spółdzielni. Będzie to miało duże znaczenie w przypadkach, kiedy np. spółdzielniom zostaną przyznane inne regulacje fiskalne, bo pozwoli to uniknąć fałszywych roszczeń do takich regulacji. Jest to kwestia wyjątkowo trudna do rozstrzygnięcia, co zostało podkreślone w ostatniej publikacji Antonio Fici³⁸.
- Opracowanie mechanizmów lub narzędzi do **oceny narodowych ram prawnych** i zakresu, w jakim umożliwiają spółdzielniom działalność i je wspierają. Można stworzyć ranking systemów prawnych, żeby pokazać te najlepsze i te najgorsze oraz podkreślić, które systemy wymagają poprawy i umożliwić odniesienie się do nich poprzez rzecznictwo polityczne.
- Opracowanie **banku danych na temat spółdzielni** w celu określenia i pokazania ich wpływu oraz umożliwiania transferu wiedzy.

„należy gromadzić literaturę na poparcie argumentów przemawiających za odpowiednim traktowaniem spółdzielni”

5. KAPITAŁ

„ZAPEWNIĆ ODPOWIEDNI KAPITAŁ SPÓŁDZIELCZY, PRZY JEDNOCZESNYM ZAGWARANTOWANIU KONTROLI CZŁONKOWSKIEJ”

Żadne przedsiębiorstwo nie może funkcjonować bez kapitału, a spółdzielnie nie są tu wyjątkiem. Mimo, że mają możliwość pożyczania kapitału, a także sprostania wymogom dotyczącym kapitału obrotowego, muszą sfinansować długoterminowe działania, w związku z czym potrzebują jakiejś formy długoterminowego ryzyka lub kapitału na wypadek strat. Kapitał spółdzielczy w głównej mierze pochodzi od członków, w formie kapitału zakładowego, lub dochodów zatrzymanych (rezerw)³⁹. Z definicji wynika, że zebranie dochodu zatrzymanego wymaga czasu i oczywiście nie jest on odstępny na początku działalności. Historycznie spółdzielnie finansowane były z depozytów pieniężnych uiszczanych przez członków, zanim rolę tę przejęły banki. Członkowie trzymali swoje oszczędności w spółdzielniach i mogli je wycofać na dowolny cel i w dowolnym czasie.

Poza drobnymi wyjątkami, kapitał zakładowy możliwy do wycofania, nie jest już wystarczający. Szeroka dostępność instytucji i usług finansowych oznacza, że ludzie nie potrzebują już spółdzielni do przechowywania swoich oszczędności. Kapitał, który może być wycofany w każdej chwili, zazwyczaj nie jest w stanie zapewnić wystarczająco stabilnej podstawy do rozpoczęcia działalności. Dlatego też w wielu systemach prawnych spółdzielnie spotykają się z problemem dostępu do kapitału⁴⁰.

Przedsiębiorstwa należące do inwestorów pozyskują kapitał od tych, którzy liczą na zwrot finansowy. Może to być w postaci dochodu z dywidend, wzrostu kapitałowego w wartości przedsiębiorstwa w określonym czasie lub połączenia tych dwóch możliwości. Tradycyjny „kapitał własny” daje takie korzyści i bazuje na zasadzie, że posiadanie udziałów uprawnia inwestora do proporcjonalnego udziału w podstawowej wartości kapitału przedsiębiorstwa oraz proporcjonalnego udziału w zyskach rozdzielanych w postaci dywidend.

Kapitał spółdzielczy różni się w odniesieniu do obu powyższych zasad⁴¹. Po pierwsze członek spółdzielni uprawniony jest jedynie do otrzymania z powrotem takiej kwoty pieniędzy, jaka została zdeponowana lub wpłacona na poczet udziałów.

„Potrzebujemy kapitału konstruktywnego społecznie, a nie destruktywnego i bardziej stabilizującego, niż destabilizującego. Potrzebujemy kapitału ograniczonego i kontrolowanego oraz ukierunkowanego na zaspokojenie ludzkich potrzeb, a nie ludzkiej chciwości. Kapitał spółdzielczy jest konstruktywny, stabilizujący i ograniczony. Świat potrzebuje więcej spółdzielczego kapitału i sposobów na zamianę oszczędności w kapitał spółdzielczy”.
Webb and others (2010) Co-operative Capital: What it is and Why our World Needs it

Zatem, nie ma prawa do udziału w podstawowej wartości. Po drugie, ponieważ spółdzielnie mogą płacić odsetki od kapitału, to zgodnie z 3. Zasadą Spółdzielczą „jeżeli członkowie otrzymują jakąś rekompensatę od kapitału wniesionego jako warunek członkostwa, jest ona zazwyczaj ograniczona”. W zakresie, w którym zyski lub straty dzielone są między członków, taki podział jest proporcjonalny do wymiany handlowej członków ze społeczeństwem.

W porównaniu z kapitałem własnym spółek kapitałowych, kapitał spółdzielczy nie oferuje inwestorom takich korzyści ekonomicznych, w związku z czym nie jest tak atrakcyjny z ekonomicznego punktu widzenia i jest mało interesujący dla inwestorów.

Jednak to, co spółdzielnie mogą zaoferować szerokiemu społeczeństwu (a nie jedynie inwestorom szukającym zysku) zdecydowanie jest atrakcyjne, z wielu powodów opisanych

powyżej. Zatem, w jaki sposób można zniwelować te różnice?

JAKI JEST CEL?

Bardzo łatwo można sprawić, żeby temat ten stał się skomplikowany, techniczny, a nawet w pewnym stopniu tajemniczy – poszukiwanie Świętego Grała. W zasadzie chodzi o to, żeby połączyć nasze potrzeby, jako obywateli, dotyczące znalezienia bezpiecznego miejsca dla naszych pieniędzy, których nie potrzebujemy w danej chwili, ale których będziemy potrzebować w przyszłości, z potrzebami przedsiębiorstw, które potrzebują kapitału, aby móc się rozwijać i zaspokajać nasze zmieniające się potrzeby.

Ostatnie 150 lat to historia zmieniania ludzi w inwestorów. W ogólnym ujęciu, „inwestować” oznacza ulokować pieniądze tam, gdzie przyniosą największy zwrot. Jest to słowo używane zazwyczaj w odniesieniu do lokowania pieniędzy w udziały spółek. Większość ludzi w gospodarkach rozwiniętych jest inwestorami, zarówno celowo, jak i niecelowo, poprzez fundusze emerytalne lub inne produkty finansowe, np. ubezpieczenia, oferowane przez model przedsiębiorstw należących do inwestorów. Maksymalizacja zysków z naszych oszczędności stała się normą, a my jesteśmy od tego uzależnieni. Jednak niestabilność ekonomiczna w ciągu ostatnich czterech lat ujawniła słabości takiego modelu – obecnie ludzie potrzebują czegoś lepszego.

Znalezienie skutecznego modelu nie oznacza jedynie zmiany sposobu funkcjonowania przedsiębiorstw przez tworzenie takich przedsiębiorstw, które – jak spółdzielnie – są w stanie zaspokoić ludzkie potrzeby w długiej perspektywie czasu; oznacza także zmianę sposobu zachowania ludzi. Musimy przestać zachowywać się, jak inwestorzy szukający sposobów zwiększenia zysku; jeżeli chcemy lepszego świata, musimy lokować nasze pieniądze na takie cele, dzięki którym możliwe będzie budowanie lepszego świata. Nie uda się tego dokonać, jeżeli będziemy inwestować nasze pieniądze w udziały w spółkach.

Gdyby nie mocne dowody na to, że ludzie już wprowadzili zmiany do tego, co robią ze swoimi pieniędzmi, powyższa propozycja wydawałaby się beznadziejnie idealistyczna. Jednak znacząco

zmienia się podejście do dobrobytu, pieniędzy i miejsc, w których ludzie je trzymają.

Od „The Giving Pledge” Billa Gatesa i 30 innych amerykańskich miliarderów oraz ich zobowiązania dotyczącego przeznaczenia 50% dochodów na cele dobroczynne, do reakcji zwykłych ludzi na tsunami w 2004 r., trzęsienie ziemi i tsunami w Japonii w 2011 r. oraz inne duże katastrofy. Od oburzenia czołowych gazet zachowaniem i wynagrodzeniami bankowców, do kampanii „Move Your Money”⁴² i ruchu Occupy. Żyjemy w czasach wielkiej zmiany, gdzie zmieniają się popularne nastawienia i motywacje.

Instrumenty kapitałowe muszą odpowiadać nastawieniom i motywacjom obecnych czasów, zatem celem jest przedstawienie takiej propozycji dla przyszłości spółdzielczej, którą ludzie będą doceniać i rozumieć, oraz w którą będą wierzyć (patrz Rozdział 3 powyżej), a następnie zapewnienie takich mechanizmów, dzięki którym będą mogli wykorzystać swoje środki finansowe na zabezpieczenie przyszłości. Oznacza to finansową propozycję, która zapewni zwrot, ale nie zniszczy spółdzielczej tożsamości i umożliwi ludziom dostęp do swoich funduszy, kiedy będą tego potrzebować. Oznacza to także rozeznanie szerszych możliwości dostępu do kapitału, niż poprzez członkostwo, jednak z zachowaniem kontroli członków.

Jest to kontekst, w którym niezbędne są odpowiednie instrumenty, dzięki którym ludzie będą mogli finansować spółdzielnie. Jest to kwestia już dobrze rozeznana przez spółki kapitałowe, jednak spółdzielniom

nie poświęcono do tej pory podobnej ilości czasu i energii. Potrzebne są instrumenty, dzięki którym pieniądze będą mogły być z łatwością wpłacane do spółdzielni i z nich wypłacane oraz które:

- Zapewnią stabilną podstawę dla biznesu spółdzielczego
- Zapewnią funduszodawcom odpowiednią „drogę wyjścia” w kontekście, w którym nieodpowiedni jest rynek udziałów, oraz
- Nie osłabiają, ani nie naruszają spółdzielczego charakteru przedsiębiorstwa, w tym kontroli członków i spółdzielczej tożsamości.

JAK MOŻNA OSIĄGNĄĆ ZAŁOŻONE CELE?

MOŻLIWE DZIAŁANIA

- Promowanie i zachęcanie do **finansowania** spółdzielni przez obecnych członków
- Upewnienie się, że spółdzielnie mają **konkretną propozycję** dla tych, którzy mogą zapewnić fundusze
- Promowanie **wymiany pomysłów i doświadczeń** między systemami prawnymi odnośnie kapitału i instrumentów finansowych
- Opracowanie nowoczesnego ogólnego **instrumentu finansowego**, sklasyfikowanego jako kapitał ryzyka, który spełniałby oczekiwania spółdzielni i tych, którzy finansują spółdzielnie
- Opracowanie szeregu wariantów modelu ogólnego dla spółdzielni różnej wielkości i działających w różnych sektorach
- Określenie instytucji, które mogą spełniać rolę **łącznika lub pośrednika** dla (dużych i małych) przedsiębiorstw potrzebujących kapitału
- Wykorzystanie **Globalnego Spółdzielczego Funduszu Rozwoju** (*Global Development Co-operative Fund*) aby pokazać, że spółdzielnie mogą być skalsyfikowane, jako aktywa
- Przeprowadzenie **badania zmieniających się podejść i motywacji** w kwestii finansowania oraz nowych instrumentów finansowych
- Dokonanie analizy ryzyka i szans przy wykorzystaniu zależnych podmiotów korporacyjnych i innych **układów grupowych** oraz tworzeniu spółdzielczych grup i klastrów dla celów gromadzenia kapitału
- Promowanie kapitału spółdzielczego, jako **inspirującego modelu** w porównaniu z kapitałem zadłużenia i pogoni za zyskiem
- Opracowanie specjalnego spółdzielczego **wskaźnik** do mierzenia wzrostu i wyników działalności
- Promowanie **standardów rachunkowości**, które uwzględniają wyjątkowe cechy spółdzielczego modelu przedsiębiorstwa
- Zwiększenie poziomu **globalnej wymiany handlowej między spółdzielniami** dzięki umowom brokerskim i wspólnym strukturom usługowym

PODSUMOWANIE

WIZJA 2020: PROJEKT NA DEKADĘ SPÓŁDZIELCZĄ JEST BEZWSTYDNIE AMBITNY.

Kiedy pionierzy spółdzielczości wprowadzili w życie swoje pomysły, okazało się, że pomysły te zapewniły ludziom sposób na realizację swoich potrzeb, gdy zawiodły ich przedsiębiorstwa należące do inwestorów.

W obecnych czasach wszyscy ludzie potrzebują tych pomysłów. Globalne społeczeństwo zawiodło się na tradycyjnym modelu przedsiębiorstwa, w którym wzrost i zyski są ważniejsze od trwałości, a prywatne interesy niektórych ludzi są ważniejsze od publicznych interesów wszystkich.

Jednak, aby Projekt na Dekadę Spółdzielczą miał znaczenie i był efektywny, musi być przyjęty i rekomendowany przez organy narodowe, poszczególne towarzystwa i wszystkich ludzi, którzy wierzą w spółdzielczą formę prowadzenia działalności.

Spółdzielnie muszą stać się liderem poprzez współpracę między sobą.

Każdy z nas ma do odegrania rolę w zapewnieniu realizacji Wizji 2020.

Spółdzielcze pomysły sprawdzają się, ale większość ludzi o tym nie wie. Właśnie dlatego Projekt na Dekadę Spółdzielczą jest ambitnym planem, którego celem jest opracowanie jasnego przesłania spółdzielczego i przekazania go światowej społeczności, która w tej chwili nie jest w stanie wyobrazić sobie, jak wiele może osiągnąć.

Jest to także ambitny plan, żeby wyposażać ludzi w środki, które pozwolą im zrealizować to, co podpowie im wyobraźnia oraz plan, żeby umożliwić wszystkim ludziom – kobietom i mężczyznom, starszym i młodszym – pokonanie przeszkód w uwierzeniu w to, że to co wiedzą jest możliwe do zrealizowania.

Międzynarodowy Rok Spółdzielczości był katalizatorem dla spółdzielni i ludzi, którzy wierzą w kooperację. Umożliwił także rozpoczęcie Dekady Spółdzielczej. Czas i okoliczności wymagają ambitnego planu i właśnie dlatego ICA przyjęło Projekt na Dekadę Spółdzielczą.

Jest to dokument, którego założeń ICA nie będzie w stanie zrealizować samodzielnie. Międzynarodowy Związek Spółdzielczy ma do odegrania własną rolę i zamierza sprostać stojącym przed nim wyzwaniom.

MIĘDZYNARODOWY ZWIĄZEK SPÓŁDZIELCZY

Międzynarodowy Związek Spółdzielczy (ICA) jest niezależną organizacją pozarządową założoną w 1895 r. w celu jednoczenia i reprezentowania spółdzielni na świecie oraz świadczenia dla nich usług. Stanowi światowy głos spółdzielni oraz forum wiedzy, ekspertyz i skoordynowanych działań dla spółdzielczości i o spółdzielczości.

Członkami ICA są międzynarodowe i narodowe organizacje spółdzielcze ze wszystkich sektorów gospodarki, w tym sektora rolniczego, bankowego, konsumenckiego, rybackiego, opieki zdrowotnej, mieszkaniowego, ubezpieczeniowego i pracy. ICA ma swoje organizacje członkowskie w stu państwach i reprezentuje ponad miliard członków na całym świecie. Sto milionów ludzi pracuje w spółdzielczości na poziomie lokalnym.

KELLOGG COLLEGE

CENTRUM NA RZECZ TOWARZYSTW WZAJEMNYCH I PRZEDSIĘBIORSTW NALEŻĄCYCH DO CZŁONKÓW

Centrum znajduje się w Kellogg, jednym z największych i najbardziej międzynarodowych college'ów Uniwersytetu Oksford. College Kellogg wspiera działania Uniwersytetu na rzecz uczenia się przez całe życie (lifelong learning), dając szansę na kontynuację edukacji i rozwój zawodowy studentom, którzy ukończyli 25 lat i studentom zaocznym.

Decydenci, naukowcy i obywatele coraz bardziej interesują się podejściem partycypacyjnym stworzonym przez spółdzielnie i towarzystwa wzajemne. Gruntowne zmiany w Wielkiej Brytanii i gospodarkach świata wzmocniły znaczenie sektora spółdzielczego i towarzystw wzajemnych, z uwzględnieniem ich wysokich standardów etyki korporacyjnej i odpowiedzialności społecznej oraz długoterminowych strategii trwałości. To zmienione środowisko tworzy bezprecedensową szansę na przywództwo myśli, pod warunkiem, że będzie mieć podstawy empiryczne, będzie wsparte światowej klasy badaniami i analizami oraz potwierdzone wnikliwym programem odzwierciedlającym potrzeby sektora.

Głównymi zadaniami oksfordzkiego Centrum na rzecz Towarzystw Wzajemnych i Przedsiębiorstw Należących do Członków są zatem badania i rozwój zawodowy dzięki indywidualnie opracowanym krótkim kursom i programom edukacyjnym skupionym na potrzebach biznesowych sektora spółdzielczego i sektora towarzystw wzajemnych.

Z uwagi na zaangażowanie w stosowanie i szerzenie wiedzy, Centrum organizuje konferencje, seminaria i

wykłady, a także promuje budowanie sieci i partnerstwa zarówno w ramach Uniwersytetu Oksford, jak również poza nim. Cele Centrum to:

- Prowadzenie badań w zakresie działalności sektora spółdzielczego i sektora towarzystw wzajemnych
- Opracowanie programów ściśle dopasowanych do potrzeb biznesowych tych sektorów i rozwoju ich obecnych i przyszłych liderów
- Zachęcanie do debat i nowego sposobu myślenia o spółdzielniach i towarzystwach wzajemnych
- Współpraca ze specjalistami z sektora spółdzielczego i sektora towarzystw wzajemnych w celu stworzenia globalnej sieci naukowców, praktyków i decydentów
- Work with existing co-operative and mutual sector experts to create a global network of academics, practitioners and policy makers

PRZYPISY

1.

Rezolucja A/RES/64/136

2.

W tym: konferencja „Promoting the understanding of Co-operatives for a Better World” zorganizowana przez Euricse i ICA w Wenecji (<http://euricse.eu/en/news/venice-2012-final-declaration>); Deklaracja Dunsany dla Spółdzielni Rolniczych(http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/corp_partnership/docs/Dunsany_Declaration_for_rural_Co-operative_Development_final.pdf); Deklaracja Międzynarodowego Towarzystwa Banków Spółdzielczych (<http://2012.coop/en/media/library/member-publication/resolution-international-co-operative-banking-association-2012>); Deklaracja z Międzynarodowego Szczytu Spółdzielczego w Quebec (<http://www.2012intlsummit.coop/site/communication/declaration/en>); Deklaracja z Międzynarodowej Konferencji Ekonomii Spółdzielczej Imagine 2012 (<http://www.imagine2012.coop/wp-content/themes/twentyten/document/Declaration-Imagine2012%20ICA.pdf>); oraz Deklaracja z Międzynarodowego Spółdzielczego Forum Zdrowia (<http://lhco.coop/2012/10/13/quebec-ihcf-2012-declaration/>)

3.

Patrz: ESPAS (2011) Global trends 2030: Citizens in an Interconnected and polycentric World (http://www.iss.europa.eu/uploads/media/espas_report_01.pdf)

4.

Jak zostało to wyjaśnione w Rozdziale 3, używamy terminu „udział”, jako skrótu dla określenia wyjątkowego podejścia spółdzielczego, zgodnie z którym ludzie są właścicielami spółdzielni i uczestniczą w demokratycznym zarządzaniu nimi

5.

Patrz: Deklaracja Spółdzielczej Tożsamości

6.

Cook, J., S. Deakin, J. Michie i D. Nash (2003), Trust Rewards: realising the mutual advantage, Mutuo, London; J. Michie i C. Oughton (2002), Employee Participation and Ownership Rights’, Journal of Corporate Law Studies, vol. 2, nr 1, str. 143-159; J. Michie i C. Oughton (2003), HRM, Employee Share Ownership and Corporate Performance’, Research & Practice in HRM, vol. 11, wyd. 1, str. 15-36; J. Michie i M. Sheehan (1999), No Innovation without Representation? An analysis of participation, representation, R&D and innovation, Economic Analysis, vol. 2, nr 2, str. 85-97; oraz J. Michie i M. Sheehan (2005), Business Strategy, Human Resources, Labour Market Flexibility, and Competitive Advantage, International Journal of Human Resource Management, vol. 16, nr 3, str. 448-468; International Joint Project on Cooperative Democracy (1995) Making Membership Meaningful: Participatory Democracy in Cooperatives. Centre for the Study of Co-operatives, Uniwersytet Saskatchewan; Kurimoto, A. (2010) Changing Patterns of Member Participation. In Hasumi et al (eds.) Consumer Co-ops in Japan: Challenges and Prospects in Transitional Stage. Consumer Co-operative Institute of Japan, Tokio.

7.

J. Birchall & R Simmons (2009) Co-operatives and poverty reduction: evidence from Sri Lanka and Tanzania

8.

Pateman, C. (1970) Participation and Democratic Theory, Cambridge: Cambridge University Press

9.

Co-operatives UK: The UK’s Co-operative Economy 2011 (http://www.uk.coop/sites/default/files/docs/the_co-operative_economy_2011.pdf)

10.

ESPAS (2011) Global Trends 2030: Citizens in an Interconnected and Polycentric World (http://www.iss.europa.eu/uploads/media/espas_report_01.pdf)

11.

Paul Mason (2012) Why it’s kicking off everywhere: the new global revolutions

12.

Cornel West, philosopher, academic and activist (http://www.democracynow.org/blog/2011/9/29/cornel_west_on_occupy_wall_street_its_the_makings_of_a_us_autumn_responding_to_the_arab_spring)

13.

Patrz: R. Murray (2010) Co-operation in the Age of Google, P. Skinner (2012) Open Co-operation: Towards a Blueprint for a Co-operative Decade. R. Murray (2010) Co-operation in the Age of Google (<http://www.uk.coop/ageofgoogle>)

14.

Pestoff, V.A.(1998) Beyond the Market and State: Social Enterprises and Civil Democracy in a Welfare Society; Aldershot, UK & Brookfield, NJ: Ashgate

15.

R. Wilkinson & K. P. Pickett (2010) The Spirit Level; London & NY: Penguin

16.

M. Porter & M. Kramer (2011) Creating Shared Value. Harvard Business Review, styczeń-luty 2011

17.

Pierwsze słowa definicji w Wikipedii na <http://en.wikipedia.org/wiki/sustainability>

18.

J. Michie (2011), Promoting Corporate Diversity in the Financial Services Sector, Policy Studies, vol. 32, wyd. 4, str. 309-23

19.

Patrz: W. Lazonick & M. O’Sullivan (2000) Maximizing shareholder value: a new ideology for corporate governance. Economy & Society, vol. 29, nr 1, str. 13-35

20.

Patrz: H. Hesse & M. Chihak (2007) Co-operative Banks and Financial Stability, IMF; G. Ferri (2012) Credit Co-operatives: Challenges and opportunities in the new global scenario. EURICSE Working Paper nr 032/12. Patrz: H. Hesse & M. Chihak (2007) Co-operative Banks and Financial Stability, IMF <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2007/wp0702.pdf> ; G. Ferri (2012) Credit Co-operatives: Challenges and opportunities in the new global scenario. EURICSE Working paper nr 032/12 <http://euricse.eu/en/node/2044>

21.

Patrz: Ownership Commission (2012) Stewardship, Diversity & Plurality. (http://ownershipcomm.org/files/ownership_commission_2012.pdf)

22.

Patrz: R. Putnam (2000) Bowling Alone; London & NY: Simon & Schuster

23.

W przypadkach włoskich, patrz: www.euricse.eu, w przypadkach japońskich, patrz: Pestoff V.A. (2008) A Democratic Architecture for the Welfare State, rozdział 7, Routledge; Kurimoto, A. (2003) ‘Co-operation in Health and Social Care: Its Role in Building Communities’, Mark Lyons i Samiul Hasan (eds.) Social Capital in Asian Sustainable Development Management, Nova Science Publishers Inc, New York.

24.

Rezolucja ONZ 56/114 przyjęta w grudniu 2001 (http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=a/res/56/114)

25.

ILO Co-operative Branch (2012) Sustainable Energy Co-operatives (draft), Genewa

26.

Recenzje niektórych z nich, patrz: G. Mulgan (2010) ‘Measuring Social Value’. Stanford Social Innovation Review; New Philanthropy Capital (2012) Principles into Practice: How charities and social enterprises communicate impact.

27.

Patrz na przykład: L. Saisset et al (2011) A Co-operative Performance Measurement Proposal, Working Paper Moisa 2011-3 J.

28.

Quarter et al. (2007) What Counts: Social Accounting for Nonprofits and Co-operatives, London: Sigel; Bouchard, M. J (2009) (ed.) the Worth of the Social Economy: An International Perspective. Brussels: Peter Lang.

29.

Promoting the Understanding of Co-operatives for a Better World (marzec 2012)

30.

Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 19 grudnia 2001, Spółdzielnie w rozwoju społecznym, A/RES/56/114, po raporcie Sekretarza Generalnego o spółdzielniach w rozwoju społecznym, rozpowszechnionym w maju 2001

31.

Opublikowane przez ILO poprawione Wytyczne do legislacji spółdzielczej autorstwa Hagen Henry, drugie poprawione wydanie 2005 (http://www.ilo.org/empent/publications/WCMs_094045/lang--en/index.htm)

32.

Jest to także podstawa Rezolucji ONZ 56/114 zwracającej rządy i inne istotne organy do wykorzystania i pełnego rozwinięcia „potencjału i wkładu spółdzielni w kwestii osiągania społecznych celów rozwoju, w szczególności zmniejszania biedy, tworzenia pełnego i produktywnego zatrudnienia i dążenie do integracji społecznej”.

33.

Jest to argument, który został ostatnio przedstawiony w kontekście Wielkiej Brytanii przez Ownership Commission. Patrz: Ownership Commission (2012) Plurality, Stewardship & Engagement.

34.

Przykład wygranej sprawy norweskiego rządu do Komisji Europejskiej, dotyczącej tego, że pomoc spółdzielniom była zgodna z European State Aid Legislation, stanowi precedens dla wyjaśniania organom regulacyjnym korzyści przynoszonych przez spółdzielnie.

35.

Podobne do Competition Network for anti-trust regulators

36.

ACI Americas (2009) Framework Law for the Co-operatives in Latin America (http://www.aciamerica.coop/IMG/pdf/libro_Marco_leyes.pdf)

37.

EURICSE Working paper nr 024/12 New Study Group on European Co-operative Law: Principles Project (<http://www.euricse.eu/en/node/1963>)

38.

EURICSE Working paper nr 023/12 Co-operative Identity and the Law, Antonio Fici (<http://www.euricse.eu/en/node/1962>)

39.

Fundusze zapewniane są także przez spółdzielcze instytucje finansowe, w tym banki

40.

Patrz na przykład: NCBA (2011) National Co-operative Investment Capital Fund Information Memorandum For Pre-Fund Working Capital

41.

Webb i in. (2010) Co-operative Capital: What it is and Why our World Needs it (http://euricse.eu/sites/euricse.eu/files/db_uploads/documents/1281102442_n626.pdf)

42.

Podczas gdy 10 mln kont zostało zamkniętych w największych bankach w USA od 2010 r. po kampanii Move Your Money, Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe odczuły wzrost w biznesie i obecnie 30% populacji należy do Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych (wzrost z 89 mln w 2008 do 94 mln obecnie). [csmonitor.com: ‘Co-operative businesses provide a new-old model for job growth’ 02/04/2012] (<http://www.csmonitor.com/World/Making-a-difference/Chang-Agent/2012/0402/Cooperative-businesses-provide-a-new-old-model-for-job-growth>)

ZDJĘCIA

Zdjęcie na okładce 1, 21: Coop Italia
Strony 3, 14: Co-operative Group, UK
Strony 5-6, 19: Coop Sweden
Strona 12: IFFCO (Indian farmers fertiliser Co-operative): Phulpur, Uttar Pradesh, Indie
Strona 16: Midlands Co-operative, UK
Strona 20: Eroski, Hiszpania
Strony 23, 27, 33-34: Coop Nederland
Strona 31: Desjardins, Kanada
Strony 9, 35: Mondragon, Hiszpania (@Lydie Nesvadba dla CECOP - CICOPA Europe)
Pages 9, 35: Mondragon, Spain (@Lydie Nesvadba for CECOP - CICOPA Europe)

DEKLARACJA SPÓŁDZIELCZEJ TOŻSAMOŚCI

DEFINICJA

Spółdzielnia jest autonomicznym zrzeszeniem osób, które zjednoczyły się dobrowolnie w celu zaspokojenia swoich wspólnych aspiracji i potrzeb ekonomicznych, społecznych i kulturalnych poprzez współposiadane i demokratycznie kontrolowane przedsiębiorstwo.

WARTOŚCI

Spółdzielnie opierają swoją działalność na wartościach samopomocy, samo-odpowiedzialności, demokracji, równości, sprawiedliwości i solidarności. Zgodnie z tradycjami założycieli ruchu spółdzielczego, członkowie spółdzielni wyznają wartości etyczne uczciwości, otwartości, odpowiedzialności społecznej i troski o innych.

ZASADY

Zasady spółdzielcze są wytycznymi, przy pomocy których spółdzielnie wprowadzają swoje wartości do praktyki.

1. DOBROWOLNE I OTWARTE CZŁONKOSTWO

Spółdzielnie są organizacjami dobrowolnymi, otwartymi dla wszystkich osób, które są zdolne do korzystania z ich usług oraz gotowe są ponosić związaną z członkostwem odpowiedzialność, bez jakiegokolwiek dyskryminacji z powodu płci, przynależności społecznej, rasowej, politycznej czy religijnej.

2. DEMOKRATYCZNA KONTROLA CZŁONKOWSKA

Spółdzielnie są demokratycznymi organizacjami kontrolowanymi przez swoich członków, którzy aktywnie uczestniczą w określaniu swojej polityki i podejmowaniu decyzji. Mężczyźni i kobiety pełniący funkcje przedstawicielskie z wyboru są odpowiedzialni wobec członków. W spółdzielniach szczebla podstawowego członkowie mają równe prawa głosu (jeden członek – jeden głos), zaś spółdzielnie innych szczebli również zorganizowane są w sposób demokratyczny.

3. EKONOMICZNE UCZESTNICTWO CZŁONKÓW

Członkowie uczestniczą w sposób sprawiedliwy w tworzeniu kapitału swojej spółdzielni i demokratycznie go kontrolują. Co najmniej część tego kapitału jest zazwyczaj wspólną własnością spółdzielni. Jeżeli członkowie otrzymują jakąś rekompensatę od kapitału wniesionego, jako warunek członkostwa, jest ona zazwyczaj ograniczona. Członkowie przeznaczają nadwyżki na jeden lub wszystkie spośród następujących celów: na rozwój swojej spółdzielni, jeśli to możliwe przez stworzenie funduszu rezerwowego, z którego przynajmniej część powinna być niepodzielna; na korzyści dla członków proporcjonalnie do ich transakcji ze spółdzielnią; na wspieranie innych dziedzin działalności zaaprobowanych przez członków.

4. AUTONOMIA I NIEZALEŻNOŚĆ

Spółdzielnie są autonomicznymi organizacjami wzajemnej pomocy, kontrolowanymi przez swoich członków. Jeżeli zawierają porozumienia z innymi organizacjami, włączając w to rządy, lub pozyskują swój kapitał z zewnętrznych źródeł, to czynią to tylko na warunkach zapewniających demokratyczną kontrolę przez swoich członków oraz zachowanie swojej spółdzielczej autonomii.

5. KSZTAŁCENIE, SZKOLENIE I INFORMACJE

Spółdzielnie zapewniają możliwość kształcenia i szkolenia swoim członkom, osobom pełniącym funkcje przedstawicielskie z wyboru, menedżerom i pracownikom tak, aby mogli oni efektywnie przyczyniać się do rozwoju spółdzielni. Informują one ogół społeczeństwa – a zwłaszcza młodzież i osoby kształtujące opinię społeczną – o istocie spółdzielczości i korzyściach z nią związanych.

6. WSPÓŁPRACA MIĘDZY SPÓŁDZIELNIAMI

Spółdzielnie w najbardziej efektywny sposób służą swoim członkom i umacniają ruch spółdzielczy poprzez współpracę w ramach struktur lokalnych, krajowych, regionalnych i międzynarodowych.

7. TROSKA O SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ

Spółdzielnie pracują na rzecz właściwego rozwoju społeczności lokalnych, w których działają, poprzez prowadzenie polityki zaaprobowanej przez swoich członków.